

Goed moet geweldig worden

Talent voor morgen.
Meer waarde met hogescholen.

V L H O R A

Vlaamse Hogescholenraad

Goed moet geweldig worden

Talent voor morgen. Meer waarde met hogescholen.

Morgen nog meer dan vandaag, zal onze samenleving op elk talent moeten kunnen rekenen voor de ontwikkeling van een duurzame samenleving met een competitieve economie, de beste gezondheidszorg, het beste onderwijs, toonaangevende kunsten en een gezond klimaat.

Vlaanderen moet hiervoor investeren in dat talent. Wanneer de helft van de 25-34-jarigen in 2027 over een diploma hoger onderwijs beschikt, zal een groter deel van de bevolking zijn maatschappelijk engagement op zich kunnen nemen.

De hogescholen willen hiervoor hun maatschappelijke verantwoordelijkheid opnemen. De graduaats, bachelor- en masteropleidingen aan de hogescholen zullen hoog gekwalificeerd professioneel talent blijven vormen en als dusdanig breed maatschappelijk erkend blijven.

Studeren aan de hogescholen zal de studenten vakinhoudelijke en beroepsgerichte *state-of-the-art* kennis bijbrengen. Maar evengoed internationale en interculturele vaardigheden, taalvaardigheden, digitale en artistieke vaardigheden. Dit alles zal samen blijven gaan met het continu aanwakkeren van de zin voor initiatief, ondernemerschap en creativiteit. De combinatie van deze vaardigheden moet ervoor zorgen dat de student straks zijn eigen leven actief kan sturen en eigen keuzes maken.

Als je elk talent waarover je als samenleving beschikt maximaal tot ontwikkeling wil laten komen, mag je ook geen enkel talent achterlaten. Dat betekent dat we onze kijk op vorming niet meer aan een bepaalde leeftijd of groep mogen vastknopen. Men moet de kans krijgen om steeds opnieuw zichzelf terug bij de tijd te brengen, op elk moment en dat op elke leeftijd.

De Vlaamse hogescholen hebben een lerende biotoop waarin voortdurend gewerkt wordt aan talentcompetitiviteit. Die biotoop stelt zich open, zowel van binnen naar buiten, als van buiten naar binnen en is op alle vlakken sterk verbonden met het werkveld. Het is in die context dat complex denken, problemen oplossen, flexibiliteit en creativiteit worden aangeleerd. Diepgaande vormen van werkplekleren en een student-georiënteerde aanpak zijn de toekomst.

Door morgen nog meer in te zetten op de verbinding van het onderwijs, met zowel praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek als met de maatschappelijke dienstverlening in een zo breed mogelijke internationale context, kunnen hogescholen hun unieke lerende biotoop verder uitbouwen.

Om dat te kunnen realiseren, stellen de Vlaamse hogescholen vijf strategische hefboomen voor welke ze samen met de volgende Vlaamse regering willen realiseren:

5 Strategische hefboomen

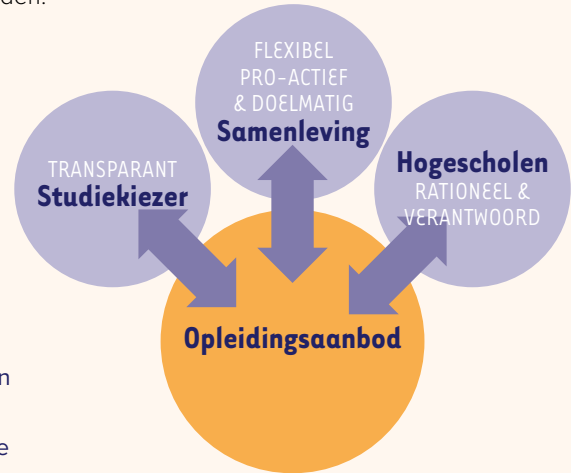
1

Flexibel en doelmatig aanbod van professioneel gerichte opleidingen.

Hogescholen willen een dynamische portfolio aan opleidingen organiseren waarbij de performantie en de relevantie continu afgewogen worden.

Concrete voorstellen

1. Nieuw programmeringsmechanisme waarbij macro-doelmatigheid van een opleiding gemeenschappelijk en Vlaanderen-breed geanalyseerd wordt.
2. Procedures worden beter op elkaar afgestemd door beslissingscriteria, data, adviezen en sectoranalyses onderling af te stemmen.
3. De Commissie Hoger Onderwijs wordt in expertise versterkt.
4. De jaarlijkse programmatieprocedure wordt vervangen door een driejaarlijkse cyclus.
5. De Toets Nieuwe Opleidingen zal pas starten nadat de doelmatigheidsprocedure is afgerond.

2

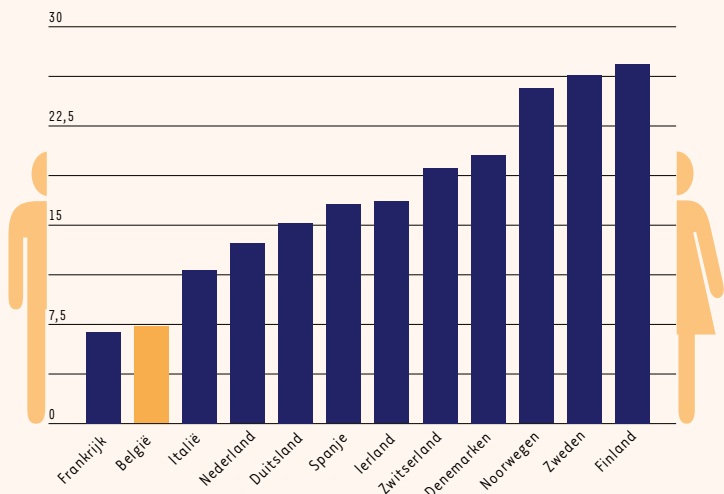
Een flexibel aanbod inzake levenslang leren, digitaal ondersteund.

De Vlaamse hogescholen willen graag de regierol opnemen in de verdere ontwikkeling van het levenslang leren in samenwerking met het werkveld en andere opleidingsverstrekkers.

Concrete voorstellen

1. Een verruimd leerconcept, op maat en met digitalisering.
2. Faciliteren van de combinatie werken en leren, een gedeelde verantwoordelijkheid.
3. Financiële incentives levenslang leren voor alle partijen.
4. Masteropleidingen in professionele niches, gericht op de praktijk.

Aantal 30-plussers ingeschreven in het hoger onderwijs

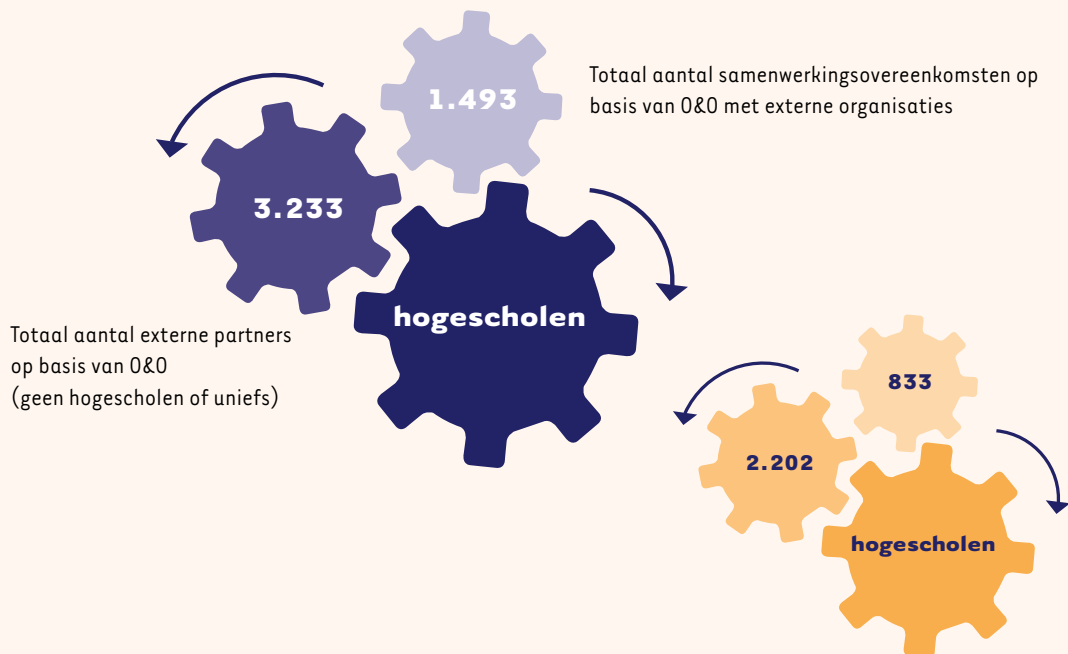
3

Meer praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek.

In Vlaanderen wordt veel nieuwe kennis ontwikkeld maar slechts een deel van die kennis vindt echter de weg naar een concrete toepassing in de praktijk. Dat is de Vlaamse innovatie-paradox. De Vlaamse hogescholen kunnen die paradox helpen oplossen omdat ze beschikken over een reeks troeven en pluspunten om die ontwikkelingen proactief te helpen benaderen.

Concrete voorstellen

1. Een jaarlijkse verhoging van de middelen met 10% voor praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek
2. Continuïteit van het nieuwe beleidsinstrument 'kennisdiffusie'
3. Structurele financiering van onderzoeksinfrastructuur.
4. Directe toegang tot het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek voor de Schools of Arts en de Hogere Zeevaartschool

Onderzoeksindicatoren 2017 Interactie met het werkveld

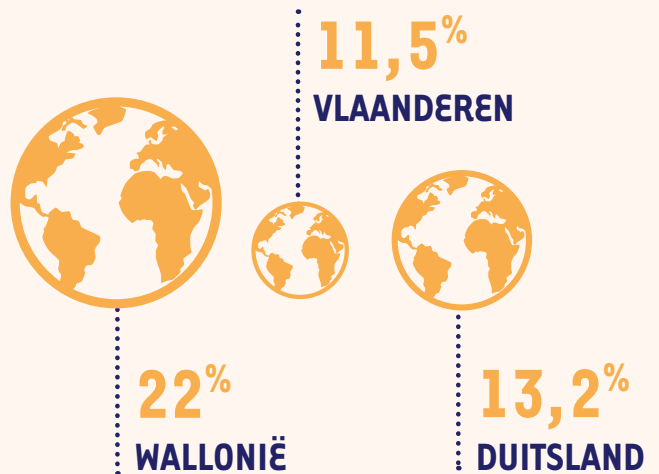
4

Versterking internationalisering.

In vergelijking met onze burens, tonen onze hogescholen een lage internationaliseringsgraad. Verder internationaliseren is voor de Vlaamse hogescholen dan ook een absolute noodzaak en het is dé voorwaarde om hun onderwijs- en onderzoekopdracht, hun dienstverlening op internationaal kwalitatief niveau te kunnen blijven realiseren.

Concrete voorstellen

1. Ontwikkel een Vlaamse internationaliseringsstrategie.
2. Actualiseer *'Brains on the move'*.
3. Zorg voor een structurele verbetering van de toegankelijkheid van Europese subsidieprogramma's.
4. Kies voor *'Universities of Applied Sciences and Arts'* als Engelse vertaling voor 'hogeschool'.
5. Vlaanderen en Brussel op de kaart zetten als studiebestemming en kennisregio.
6. Aantrekken van internationale studenten en verankeren van internationale alumni.
7. Hogescholen zelf laten beslissen over het Nederlandstalige equivalent voor anderstalige opleidingen.
8. Wegwerken van concurrentienadeel in het aantrekken van buitenlandse studenten.
9. Geen concurrentienadeel meer bij het aantrekken van buitenlandse docenten.
10. Bouw een volwaardige Vlaamse organisatie uit voor de internationalisering van het hoger onderwijs.

Percentueel aandeel van internationale studenten in het hoger onderwijs.

5

Een correcte en doelmatige financiering.

In 2016 investeerde Vlaanderen slechts 1,3 % van het Vlaamse Regionale Product (BRP) in zijn hoger onderwijs. Dat is ruim onder het gemiddelde van 1,6% van de OESO-landen. Die 0,3%-punt BRP verschil betekent niet liefst 746 miljoen euro minder. Als samenleving willen we graag de toekomst omarmen maar het hoger onderwijs, en het flankerend beleid errond in Vlaanderen, is dus ruim ondergefinancierd.

Concrete voorstellen

1. Een adequate, gewaarborgde en voldoende hoge enveloppefinanciering door een extra injectie van 50 miljoen euro.
2. Verhogen van de weging van studiepunten in bedrijfs- en technologisch georiënteerde opleidingen naar 1,4.
3. Optrekken van de investeringssubsidies met 25 miljoen euro.
4. Concretiseren van meer ambitie om te internationaliseren met 100 euro per student.
5. Regierol voor hogescholen in levenslang leren financieren met 35 miljoen euro.
6. Middelen voor het praktisch gericht wetenschappelijk onderzoek jaarlijks met 10% laten groeien.
7. Middelen voor het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek met 6 miljoen euro optrekken voor rechtstreekse toegang van de Schools of Arts en de Hogere Zeevaartschool.
8. Bijzondere salarisschalen in de kunsten hervormen.

+1.500€
per student

-0,3%
BRP = **746€**
MILJOEN

'White paper' lerarenopleiding en aantrekkelijke lerarenloopbanen

Het beroep van leraar staat maatschappelijk onder druk. Maar onderzoek bevestigt het belang van de leraar – méér dan andere factoren – voor de leerresultaten van leerlingen en is bovendien duidelijk over de kernkwaliteiten van effectieve leraren en succesvolle onderwijssystemen.

Vanuit de overtuiging dat effectieve leraren *'reflective practitioners'* moeten zijn, willen we samen met betrokken stakeholders een *'white paper'* voorbereiden waarin een toekomstvisie en een strategie zullen uitgewerkt worden voor effectieve lerarenopleidingen en aantrekkelijkere loopbanen.

We vragen aan de volgende minister van Onderwijs, om een taskforce op te richten met alle betrokken stakeholders om onder coördinatie van een 'onderwijsambassadeur' (geïnspireerd op de 'zorgambassadeur' die vandaag bestaat voor zorgberoepen), de krachtlijnen van bovengenoemde *'white paper'* te concretiseren en te realiseren.

Omgevingscontext

Om welvaart te creëren, is er ontwikkeling nodig van talent. Het juiste talent op het juiste moment en op de juiste plaats. Naast de ontwikkeling van elk individueel talent is er ook de uitdaging om die ontwikkeling blijvend vol te houden. Hiervoor moeten we met z'n allen, elk onderdeel van de maatschappelijke structuur en in het bijzonder de onderwijsinstellingen, streven naar een lerende samenleving.

Onze gemeenschappelijke uitdaging moet zijn elk talent te mobiliseren om te groeien in competenties: kennis, vaardigheden en attitudes. De hogescholen willen de spil zijn in het aangaan van deze uitdaging.

Hogescholen hebben een belangrijke taak om experts af te leveren die kennis en kunde combineren en in staat zijn om kant en klare oplossingen af te leveren. Voor het verwerven van zowel technische als professionele competenties en algemene competenties, is de biotoop waarin de student wordt opgeleid van groot belang, net zoals de praktijk buiten de hogeschool. De kunde zit in de adequate combinatie van *state-of-the-art* kennis met concrete oplossingen die in de praktijk waardevol kunnen worden toegepast.

Men kan als samenleving vandaag enkel maar met de tijd mee zijn als men elk talent ook maximale kansen geeft. Daarvoor is een actief beheer nodig van de omgeving die de ontwikkeling van elk uniek talent mogelijk maakt. Dit betekent dat je stuurt waar nodig, dat je richting geeft, dat je wat er aanwezig is in vraag durft te stellen en indien nodig aanpast. Maar evenzeer om mensen op elke leeftijd ook al kansen voor morgen mee te geven. Het is dan ook noodzakelijk hiervoor een flinke dosis pro-activiteit in te sluiten.

Goed onderwijs moet wendbaar zijn, kijkt vooruit en anticipeert op de toekomst. Hoger onderwijs moet de grote golf altijd voorblijven.

De Vlaamse hogescholen

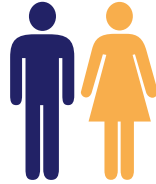
Uitgaande qua populariteit, mogen de Vlaamse hogescholen niet klagen. Op 1 oktober 2018, bij het begin van het academiejaar 2018-2019, telden de 16 Vlaamse hogescholen in totaal 122.775 studenten. Het aantal nieuwe studenten die voor het eerst inschreven, de generatiestudenten, bedroeg 28.423.

De hogescholen zijn bovendien zeer nabij ingebed, verspreid over campussen in 22 Vlaamse steden en gemeenten. De opleidingen zijn verdeeld over 10 uiteenlopende studiegebieden: architectuur, audiovisuele en beeldende kunst, biotechniek, gezondheidszorg, handelswetenschappen en bedrijfskunde, industriële wetenschappen en technologie, muziek en podiumkunsten, nautische wetenschappen, onderwijs en sociaal-agogisch werk.

Met uitzondering van de Schools of Arts en de Hogere Zeevaartschool, die ook masteropleidingen aanbieden, zijn de opleidingen aan de hogescholen professionele bachelors. Alle hogescholen bieden bachelor-na-bachelor- en/of (voor de Schools of Arts) master-na-masteropleidingen aan.

122.775 studenten

52.286 70.489

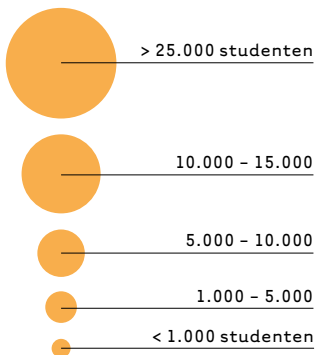
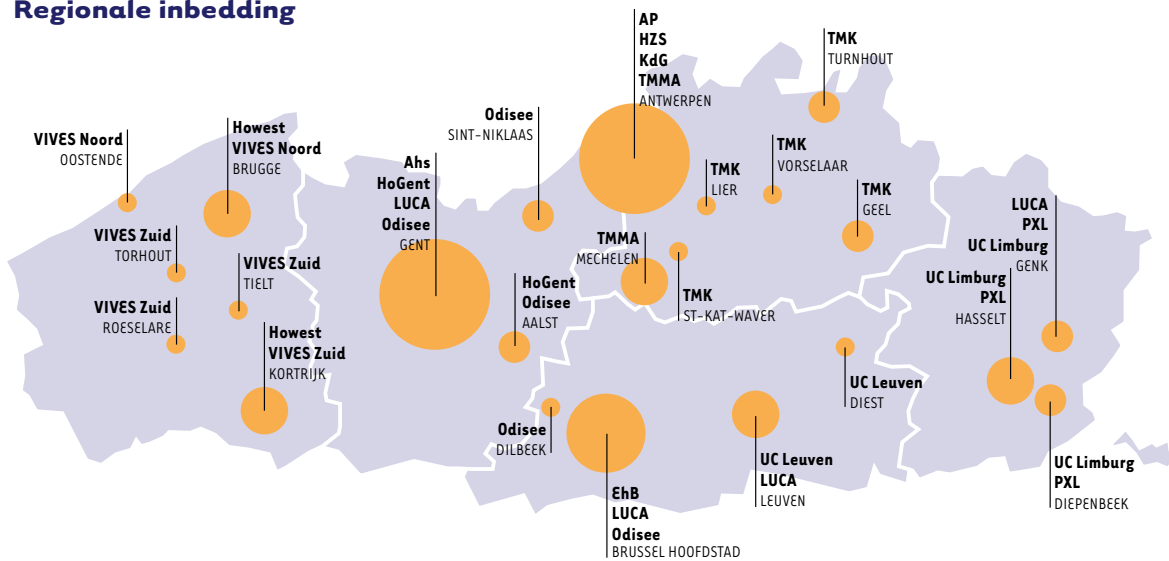

28.432 generatiestudenten

12.539 15.893

Regionale inbedding

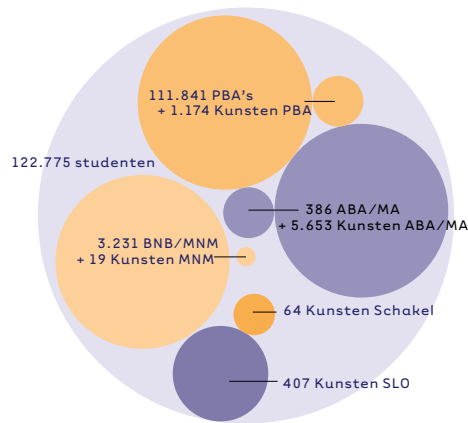
Ahs	Arteveldehogeschool
AP	Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen
EhB	Erasmushogeschool Brussel
HoGent	Hogeschool Gent
Howest	Hogeschool West-Vlaanderen
HZS	Hogere Zeevaartschool
KdG	Karel de Grote Hogeschool
LUCA	LUCA School of Arts
Odisee	Odisee
PXL	Hogeschool PXL
TMMA	Thomas More Mechelen-Antwerpen
TMK	Thomas More Kempen
UC Leuven	UC Leuven
UC Limburg	UC Limburg
VIVES Noord	Katholieke Hogeschool VIVES Noord
VIVES Zuid	Katholieke Hogeschool VIVES Zuid

Hogeschoolstudenten scoren goed op de arbeidsmarkt.

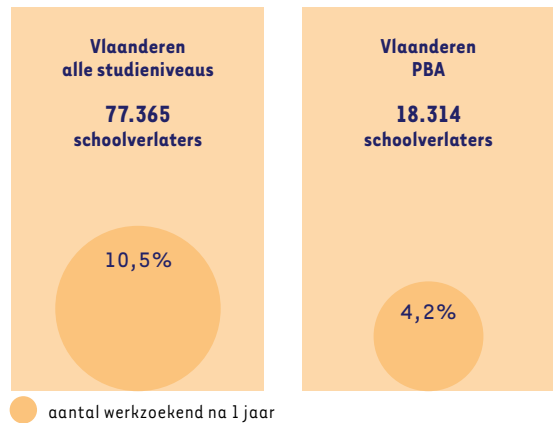
Wie studeert aan een hogeschool heeft beduidend meer kans om professioneel te slagen. Op 1 oktober 2018 bedroeg het aantal werkzoekenden met een hogeschooldiploma op zak na een jaar slechts 4,2%. Kijk je naar alle schoolverlaters in Vlaanderen voor 2017, dan is meer dan één op tien (10,5%) na een jaar nog steeds werkzoekende.

Van die 122.775 studenten aan de Vlaamse hogescholen zijn er 38.677 die een knelpuntberoep en/of STEM-opleiding (*Science, Technology, Engineering and Mathematics*) volgen. Deze studenten bepalen mee de cijfers die een vlotte overgang van studie naar job aangeven. Mensen die een knelpuntberoep invullen, alsook mensen met een STEM-opleiding, zijn heel erg gegeerd. Er is trouwens tussen beiden een beduidende overlapping waar te nemen.

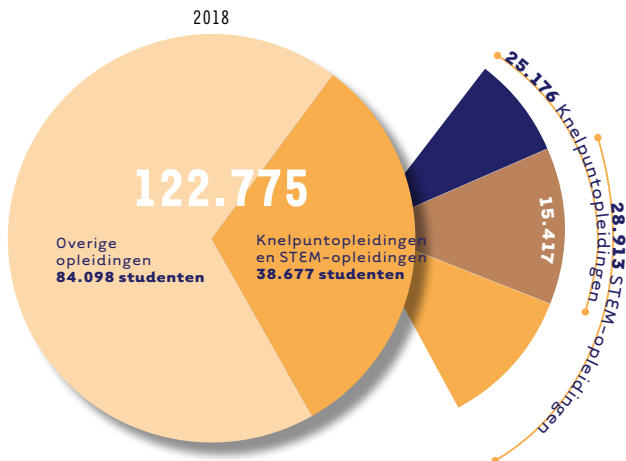
Aantal studenten in verschillende types van opleidingen

Hogeschoolstudenten hebben een toekomst op de arbeidsmarkt

Knelpuntopleidingen en STEM-opleidingen

Hogescholen staan in rechtstreekse verbinding met de praktijk.

Door hun spreiding doorheen Vlaanderen zijn hogescholen vaak letterlijk dicht bij het werkveld gelokaliseerd. Omdat de praktijkgerichtheid in het 'DNA' van de hogescholen zit, zijn ze bovendien uitstekend gelieerd met het werkveld (en met het wetenschappelijk netwerk) en zijn ze op allerlei niveaus concreet en feitelijk praktijkgericht. Ze bedenken antwoorden en werken concrete oplossingen uit op directe vragen uit dat werkveld. Hun onderwijsactiviteit is dan ook wezenlijk verbonden met het praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek (PWO).

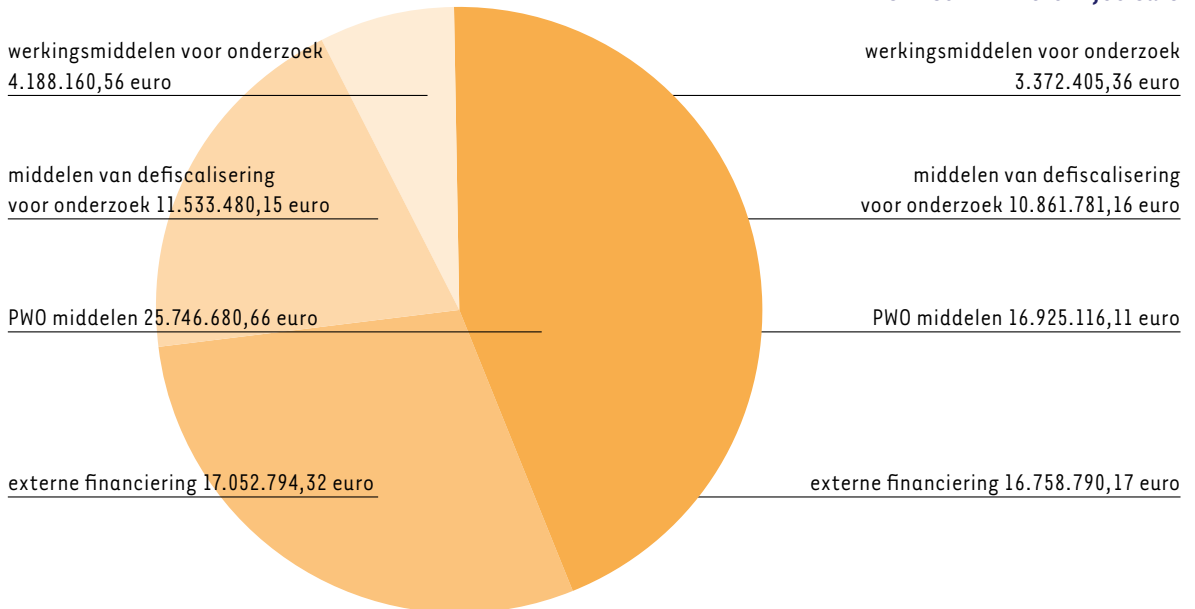
Het praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek aan de hogescholen is steeds collaboratief en er worden slechts PWO-middelen ingezet als er partners uit het werkveld betrokken zijn. In 2017 werden er zo door de Vlaamse hogescholen in totaal 1.493 Onderzoek & Ontwikkeling (O&O) samenwerkingsovereenkomsten aangegaan. In totaal werden daarbij 3.233 externe partners, voornamelijk bedrijven en non-profit instellingen, betrokken.

Zo groeide in 2017 ook de omzet van het praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek en werden er door de 16 hogescholen samen 58,5 miljoen euro aan onderzoeksmiddelen benut, wat ruim 10 miljoen euro meer is in vergelijking met een jaar eerder.

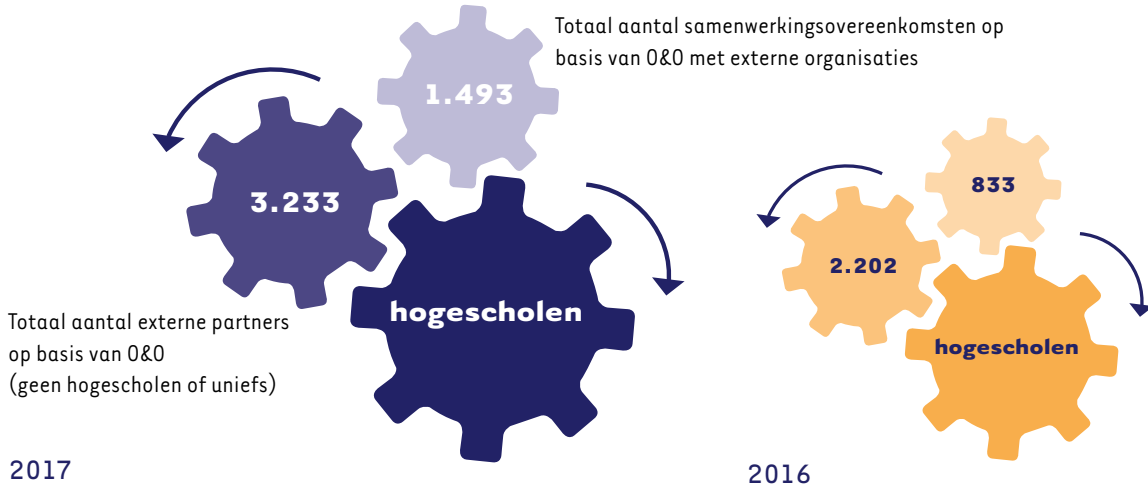
Onderzoeksindicatoren 2017 **Omzet onderzoeksmiddelen**

Omzet in 2017: 58.521.115,69 euro

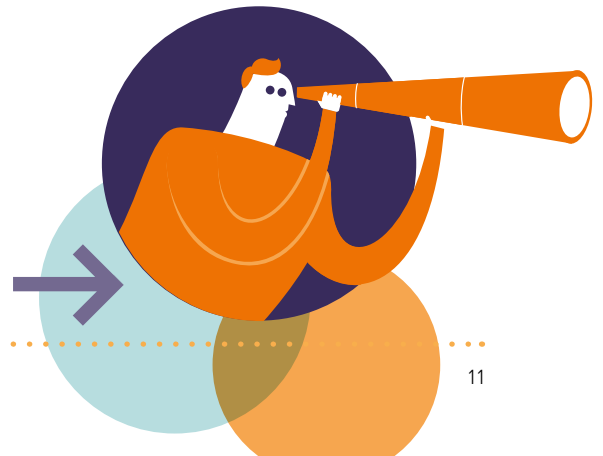
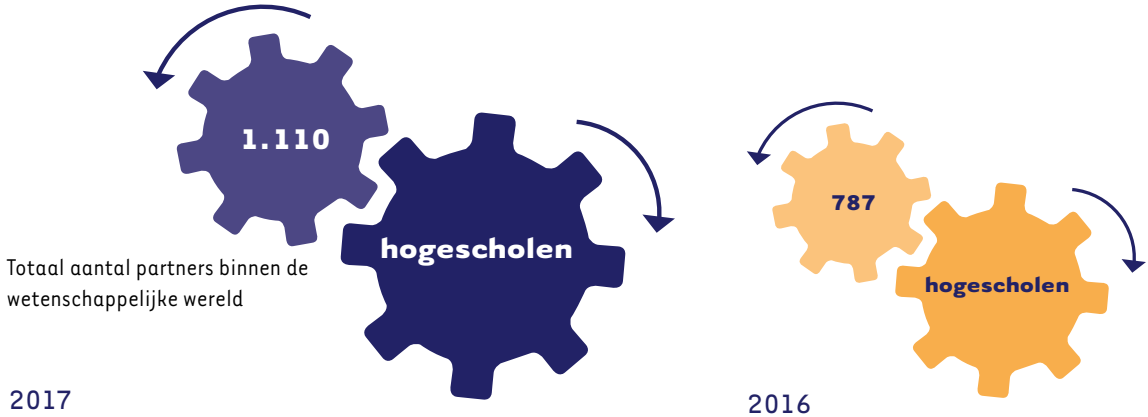
**Vergelijking met 2016
Omzet: 47.918.092,80 euro**

Onderzoeksindicatoren 2017 **Interactie met het werkveld**

Onderzoeksindicatoren 2017 **Interactie binnen het wetenschappelijk netwerk**

Goed moet geweldig worden.

De Vlaamse hogeschoolstudent is dan wel erg gewild op de arbeidsmarkt, maar dat komt niet vanzelf. Daar wordt door de hogescholen elke dag hard aan gewerkt. Ze passen verschillende onderwijsvormen toe, kijken over de eigen muren, werken tussen en over diverse disciplines heen samen. Maar ze houden ook voeling met het eigen onderwijs en met de praktijk van de afgestudeerden. Met hun praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek dragen ze bij aan oplossingen voor de toekomst van zowel bedrijven als non-profitorganisaties. Door zowel hun lokale nabijheid als hun ingebed-zijn in de praktijk, zijn ze heel toegankelijk en staan ze dicht bij de student.

Maar dat volstaat jammergenoeg niet meer in onze snel evoluerende wereld. Het is niet voldoende om enkel de kwaliteit van de output, de knowhow en de relevantie op regionaal niveau te halen. De geglobaliseerde samenleving verplicht de hogescholen om ook internationaal relevant te zijn én te blijven. Goed genoeg zijn vandaag betekent dat je misschien morgen al achterop hinkt. Om relevant te blijven, moet je geweldig zijn én blijven.

Het doel is om, via de ontwikkeling en kundigheid van elk talent van elke student, morgen meer welvaart mogelijk te maken. Zo kan Vlaanderen morgen als regio het verschil blijven maken en werken we aan een duurzame en gelukkige samenleving. De inzetbaarheid van talent vraagt in onze hedendaagse maatschappij om een permanent aanpassingsvermogen van de afgestudeerden, en bijgevolg ook van het portfolio van de hogescholen.

Men onderkent dat de ontwikkeling van talent een vooruitstrevende zorg vereist en verdient. Dat is niet afdoende. Men moet de onderwijsomgeving zo inrichten dat deze een vooruitstrevende zorg op een juiste en gepaste manier mogelijk blijft maken. Enkel zo kan men de voorwaarden creëren om geweldig te worden: men moet de meest geschikte richting kiezen en beseffen welke snelheid er nodig is.

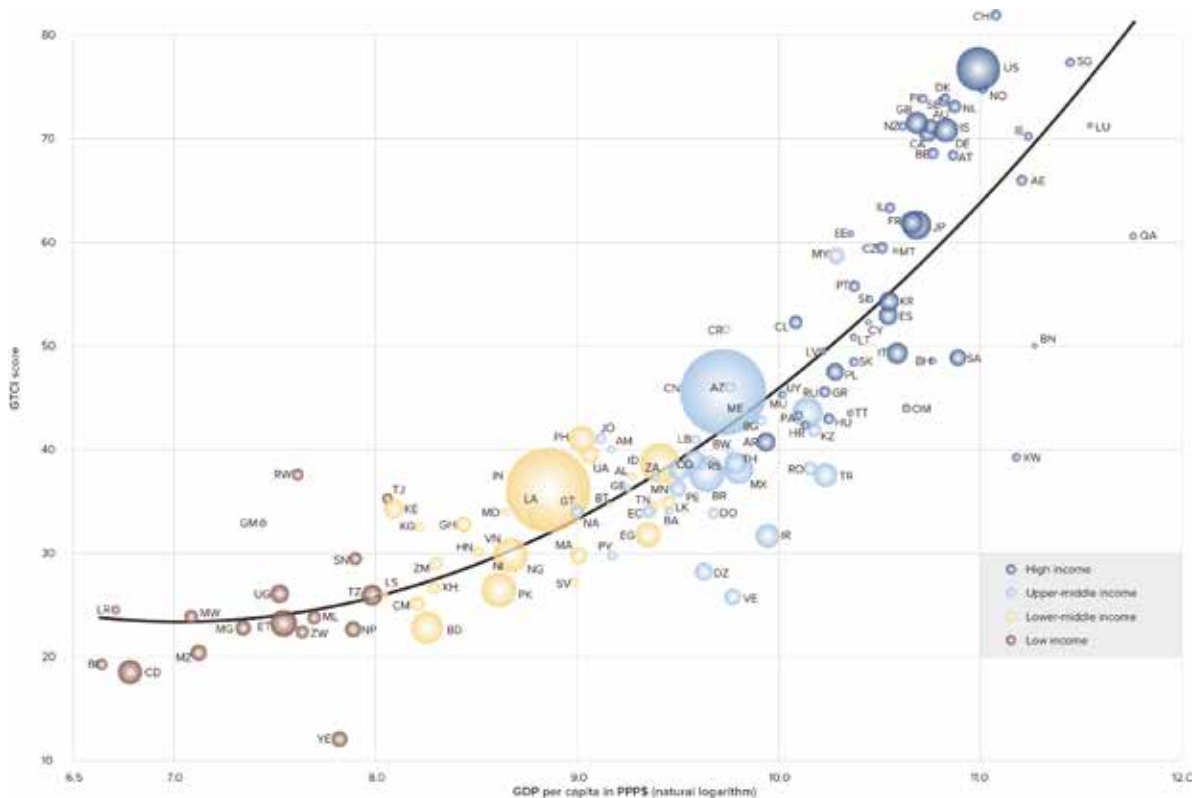

Talentcompetitiviteit

Maar hoe laten we de Vlaamse hogescholen internationaal evolueren van goed naar geweldig? Om een begin van antwoord te ontwaren, moeten we de kwaliteit waarin wij talent tot aan de output laten ontluiken en groeien, internationaal vergelijken. INSEAD, de Adecco-group en TATA-communications hebben met dat doel De Global Talent Competitiveness Index (GTCI) ontwikkeld die een beeld tekent op basis van talent in- en outputs voor 125 landen.

Er is een positief verband tussen een hoge score op inputs en outputs (talentcompetitiviteit) en het welvaartsniveau uitgedrukt als Bruto Binnenlands Product (BBP) per capita van de bevolking. Hoe hoger men als land op de GTCI-index scoort, hoe beter (het talent in) dat land in staat is welvaart te creëren.

Talent competitieve landen creëren welvaart

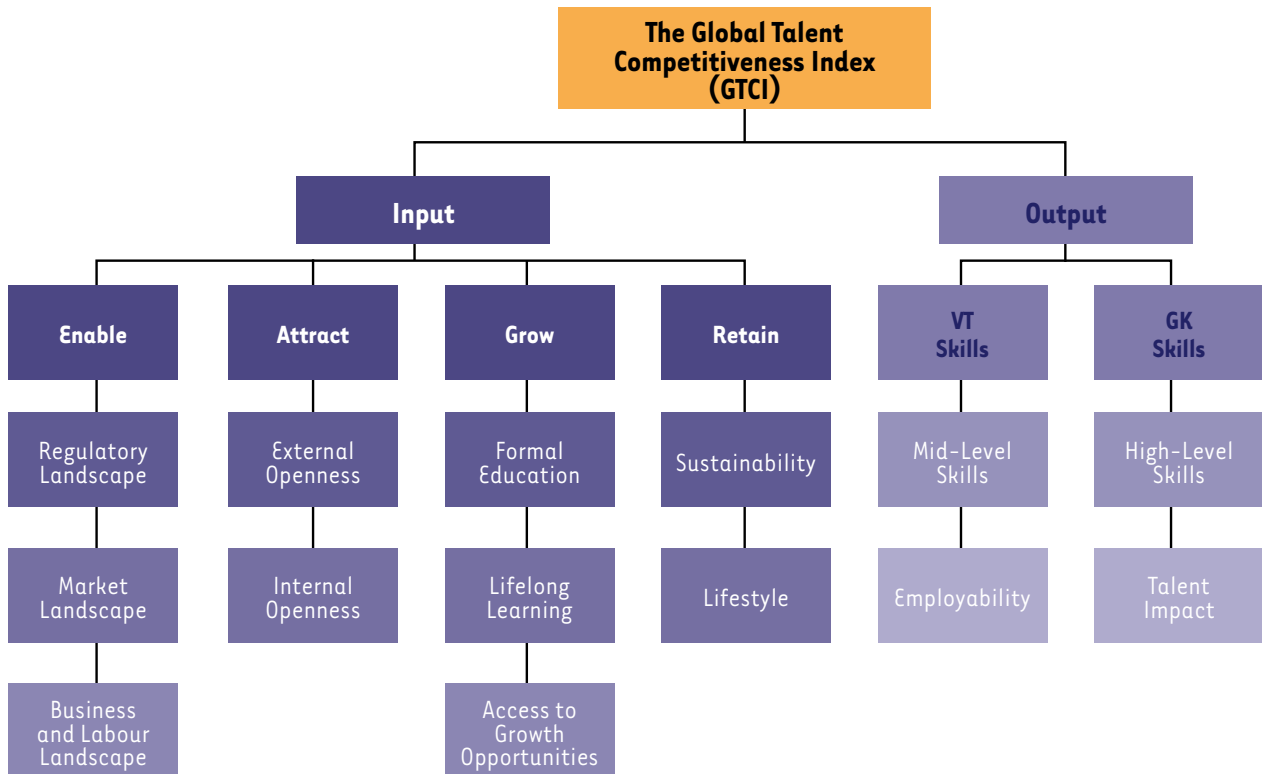

De inputs hebben te maken met het succes waarmee een land talent aantrekt, laat ontluiken, opleidt en kan behouden (duurzaamheid, levensstijl). De outputs gaan over het resultaat: de verworven technische en professionele competenties en de algemene kennis van het talent. Het is evident dat de rol van de hogescholen erin bestaat zich te richten op het creëren van die output.

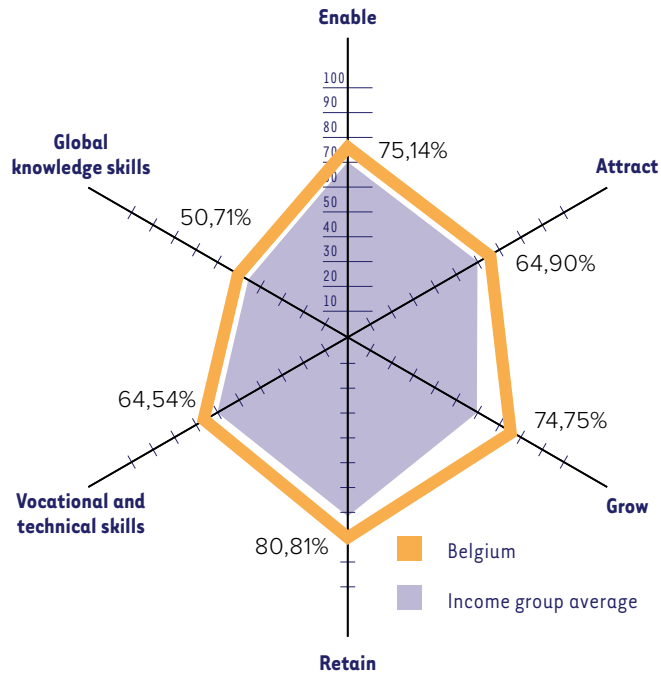
Wanneer men de resultaten internationaal vergelijkt in het GTCI-model blijkt België met een 17e plaats iets beter te scoren dan het gemiddelde van landen die tot diezelfde inkomensgroep behoren. Zwitserland voert de wereldrangschikking aan. Op plaats 2 en 3 staan achtereenvolgens Singapore en de Verenigde Staten. Daarachter volgen Noorwegen, Denemarken, Finland, Zweden en Nederland. Het Verenigd Koninkrijk staat op plaats 9 en Luxemburg op plaats 10.

België scoort iets beter dan het gemiddelde wat men als goed nieuws kan beschouwen. Maar ook evengoed kan men dat interpreteren als: *'we lopen mee met de rest'*. De wereld verandert uitdagend en ongezien snel en wat het ene moment van waarde is, is dat het volgende moment niet meer en ontstaan er nieuwe kansen en mogelijkheden. Om in zo'n vloeibare omgeving boven te kunnen drijven, moet de *'talentpool'* competitief zijn en moet een plaats in de top-10 de ambitie zijn.

The GTCI 2019 model

Note: GK Skills = Global Knowledge Skills; VT Skills = Vocational and Technical Skills

Talent competitieve landen creëren welvaart

GTCI Top 10 landen

1	Zwitserland
2	Singapore
3	USA
4	Noorwegen
5	Denemarken
6	Finland
7	Zweden
8	Nederland
9	Verenigd Koninkrijk
10	Luxemburg
17	België

GTCI Top 10 steden

1	Washington
2	Kopenhagen
3	Oslo
4	Wenen
5	Zurich
6	Boston
7	Helsinki
8	New York
9	Parijs
10	Seoul
18	Brussel

Waar is er verbetering mogelijk?

Wat betreft het laten ontluiken van talent (regelgeving, marktlandschap, arbeidsmarkt) staan we op de 21e plaats. Wanneer het gaat over het aantrekken van talent (openheid intern en extern) is België 19e. In het opleiden van talent, bevinden we ons op de 8e plaats (onderwijs, levenslang leren, toegang tot groeikansen). En qua talent behouden of retentie, staan we op de 14e plaats.

Als het gaat over onderwijs, het levenslange leren, de toegang tot groeikansen, betekent een 8e plaats dat ons opleidingssysteem nog altijd heel goed is. Dat wordt ook bevestigd door de OESO. Wat opleiden betreft, staan de Verenigde Staten trouwens op de 1e plaats. Zwitserland staat op plaats 2 en Nederland op 3. Andere landen die we laten voorgaan zijn Finland, Noorwegen en Denemarken. Zweden staat op de 7e plaats.

Aan de outputkant stranden we op een 15e plaats wat betreft professionele en technische vaardigheden. Met een 29e plaats in de rangschikking blijven technische competenties echter slecht scoren. En wat betreft de inzetbaarheid van professionele en technische vaardigheden staan we op plaats 17.

Wat het algemene kennisniveau betreft, behalen we in België amper de 18e plaats. We scoren wat lager als het over de innovatie-output gaat (22), export met hoge toegevoegde waarde (36), nieuw ondernemerschap (10) en aandeel van de bevolking met een hoger onderwijsdiploma slechts een 18e plaats. In de meeste landen met hoge GTCI-scores hebben bijna 50% van de 25 tot 34-jarigen een diploma hoger onderwijs behaald. In Vlaanderen is dat 47%. Opnieuw goed, maar niet goed genoeg. Daarom stellen we voor dat Vlaanderen ernaar streeft dat de helft van de 25-34 jarigen een diploma hoger onderwijs behaalt.

De landen die het best scoren in talent-competitiviteit, blijken overigens een aantal kenmerken te delen. De onderwijssystemen in die landen zijn er namelijk gericht op het creëren van inzetbaarheid op de arbeidsmarkt. Een hoge inzetbaarheid betekent in de meest enge betekenis dat je met een hogeschooldiploma erg snel werk vindt. In een bredere betekenis duidt het erop dat men binnen een organisatie erg snel nieuwe vaardigheden kan eigen maken en dat men over de grenzen van de organisatie heel snel met anderen kan samenwerken en in staat is om van job naar job te vloeien. Dit kan zowel in de eigen organisatie, tussen organisaties of van de ene naar een andere werkvorm, en dat als werknemer of zelfstandige ondernemer.

De best scorende landen hebben eveneens gemeen dat hun regelgeving en ondernemingslandschap flexibel zijn. Daarmee wordt niet bedoeld dat die regels om de haverklap veranderen, maar dat ze de dingen eerder bevorderen dan blokkeren. Nog een gemeenschappelijk kenmerk is een werkgelegenheidsbeleid dat flexibiliteit en sociale bescherming combineert.

Openheid in al zijn aspecten, is een kenmerk dat steeds terugkeert. Dit houdt onder meer in: het naar binnen-trekken van invloeden, het vertalen van die invloeden in het werkveld, het bij de tijd houden van de praxis, en de vinger aan de pols houden van de evoluties in de wereld. Maar ook: het zelf naar buitenkomen en internationaliseren, het aantrekken van buitenlands talent of het uitzenden van eigen talent naar het buitenland, het samen denken en samen onderwijs maken met andere instellingen en organisaties uit het werkveld in een internationale context. Open zijn, betekent bovenal *'brain circulation'*: je instellen op individueel maatwerk, op vorming waar en wanneer men wil, op bruggen bouwen in netwerken, over organisaties heen. Vandaag is dat overigens makkelijker dan vroeger omdat de digitalisering bijna moeiteloos openheid creëert.

Als we de ambitie hebben om straks bij de top-10 te horen, moeten we ons laten inspireren door de landen die daar nu al vertoeven. Dat is niet eens een keuze maar een onvermijdelijke, onmiddellijke vereiste.

Krachten van verandering.

Onze wereld en onze maatschappij zijn voortdurend in een staat van verandering. Alles om ons heen lijkt vloeibaar en in stroomversnelling te zijn. Nieuwe digitale modellen zetten de oude op hun kop. Toekomstige economische modellen streven de meest recente modellen voorbij, nog voor ze goed en wel geïntegreerd zijn. Mensen gaan op nooit eerder geziene manieren leven, wonen en werken en zetten zichzelf centraal.

De werkelijkheid waarin we vandaag leven, is een wereld van verandering in verandering, waarvan het karakter zich bijna dagelijks wijzigt. In 2025 zullen 60% van de jonge professionals een job uitoefenen die vandaag niet eens bestaat. Een beroep kan volledig wegvallen omdat software de job zal overnemen. Een beroep kan heel anders worden omdat de jobinhoud en de competenties niets meer gemeen hebben met de verwachtingen van vandaag.

We worden ouder, we zijn met meer, we komen van verder, we willen meer of toch weer minder. We willen langer jong blijven en vooral eeuwig gezond zijn. We bedwingen als mens de natuur om ons heen, maar de natuur slaat hoe langer hoe meer terug. We willen terug naar vroeger maar hebben ook voortdurend nieuwe en meer behoeften.

De samenleving is altijd dat spel van krachten geweest. Men evolueert onder invloed van politieke, economische, sociale, legale, demografische en natuurkrachten. Die krachten versterken elkaar of werken elkaar tegen. Maar de impact van dat samenspel is vandaag veel omvattender, intenser en meer onmiddellijk voelbaar.

Wat betekent dit alles voor het onderwijs dat talent voorbereidt voor de arbeidsmarkt?

De vraag op de arbeidsmarkt wordt bepaald door de behoefte van het werkveld. Het competentieaanbod op de arbeidsmarkt is altijd het resultaat van onderwijs. Hoe beter vraag en aanbod op elkaar zijn afgestemd, hoe makkelijker de creatie van welvaart. Hoe pro-actiever, hoe groter de welvaartsbonus.

Het grote aantal vacatures in knelpuntberoepen toont aan dat werkgevers het nog steeds moeilijk hebben kandidaten te vinden. Het is al jaren de uitdaging om hier een betere invulling te verkrijgen. In een wereld waar permanente verandering aan de orde is en de jobinhoud nooit meer vastligt, wordt deze uitdaging voor onderwijs, werkveld en overheid nog groter.

Van elk talent zal, nog meer dan nu, in de toekomst worden verwacht dat het professionele, technische kennis en vaardigheden op peil houdt. Het levenslange leren zal een wezenlijke basishouding moeten zijn. De hogeschool is de aangewezen plaats om die houding en vaardigheden die bij levenslange ontwikkeling passen, mee te geven en het opleidingsaanbod mee te laten evolueren op maat van de behoeften die ontstaan in het werkveld.

Louter passief de impact van een (r)evolutie ondergaan, is geen goed idee. Met een positieve instelling kan een samenleving meer greep hierop krijgen en kan, waar mogelijk, sturing gegeven worden en de kansen die de omwenteling met zich meebrengt, maximaliseren. Een fluïde wereld waarin alle krachten spelen en waar er voortdurend nieuwe ontstaan, een nieuwe werkelijkheid waar (nog) niets blijvend zeker is; dat is de context waar talent zich mag, kan en moet ontwikkelen. Het is precies hierop dat de hogescholen willen inzetten. We willen mee de wereld van morgen scheppen en vorm geven. Dit vereist een visie op de toekomst.

Visie voor 2027

Goed moet geweldig worden

Wat is onze visie? Waar willen we samen naartoe?

Vandaag, en morgen nog meer, moet onze samenleving op elk beschikbaar talent kunnen rekenen. Elk onontgonnen talent telt. Het doel moet zijn dat de helft van de 25-34-jarigen in 2027 over een diploma hoger onderwijs beschikt. Daardoor zal de algemene kennis en de persoonsontwikkeling van de Vlaamse bevolking stijgen. Als een groter deel van de beroepsbevolking in competenties en opleiding groeit, zal ook een groter deel van de bevolking in staat zijn om een maatschappelijk engagement op zich te nemen en zich verder permanent te ontwikkelen.

Om de talentcompetitiviteit verder opwaarts te stuwen, wordt geïnvesteerd in onderwijskwaliteit. De graduaats-, bachelor- en masteropleidingen aan de hogescholen zullen hoog kwalitatief onderwijs blijven aanbieden en zullen als dusdanig breed maatschappelijk erkend blijven. Studeren aan de hogescholen zal de studenten vakinhoudelijke en beroepsgerichte *state-of-the-art* kennis bijbrengen. Maar evengoed internationale en interculturele vaardigheden, taalvaardigheden, digitale en artistieke vaardigheden. Dit alles zal samen blijven gaan met het continu aanwakkeren van de zin voor initiatief, ondernemerschap en creativiteit. De combinatie van vaardigheden moet ervoor zorgen dat de student straks zijn eigen leven actief kan sturen en keuzes maken.

Als je elk talent waarover je als samenleving beschikt maximaal tot ontwikkeling wil laten komen, mag je ook geen enkel talent achterlaten. Dat betekent dat we onze kijk op vorming (en het geven van vorming én opnemen hiervan) niet meer aan een bepaalde leeftijd of groep mogen vastknopen. Men moet de kans krijgen om steeds opnieuw te kunnen instappen. Om zichzelf terug bij de tijd te brengen, op elk moment en dat op elke leeftijd. Inclusiviteit biedt kansen voor groepen die in het verleden te veel buiten de mogelijkheden van talentontwikkeling werden gehouden.

Het besef dat de basisaanname *'elk talent telt'* moet worden waargemaakt, vereist een actieve betrokkenheid van onderwijs, van docenten en studenten, van werkenden en werkzoekenden, van ondernemingen en andere organisaties, en ook van de overheid.

Hoe kunnen we onze visie voor 2027 waarmaken?

Het antwoord schuilt in het verder ontwikkelen van een *lerende biotoop*. Door nog meer in te zetten op de verbinding van het onderwijs, met zowel praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek als met de maatschappelijke dienstverlening in een zo breed mogelijke internationale context, kunnen hogescholen die lerende biotoop verder uitbouwen.

De lerende biotoop stelt zich open, zowel van binnen naar buiten, als van buiten naar binnen. Deze biotoop stimuleert *brain circulation*, het voortdurend uitzwermen van mensen naar andere onderwijscontexten en culturen. Deze beweging van geschoolde mensen die over alle grenzen heen zich waarmaken, levert een winst op voor de persoonlijke ervaringswereld en het versterkt zo de cognitieve diversiteit en de rijkdom aan ervaring en ideeën. *Brain circulation* kan enkel gedijen in een context van openheid en betrokkenheid.

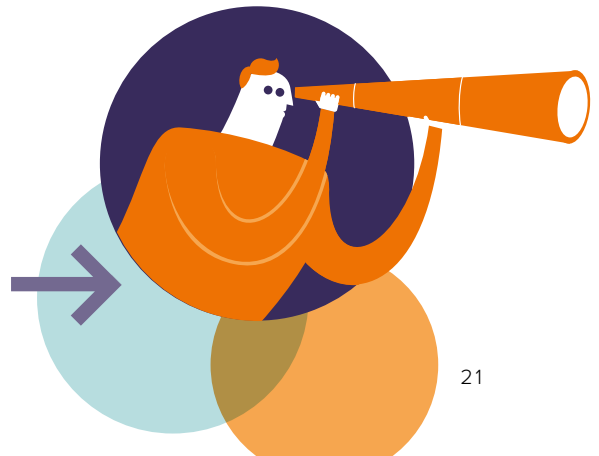
De lerende biotoop is op alle vlakken ook sterk verbonden met het werkveld. Het is in die context dat complex denken, problemen oplossen, flexibiliteit en creativiteit worden aangeleerd. Diepgaande vormen van werkplekieren en een student-georiënteerde aanpak zijn hierbij de toekomst. De lerende biotoop is open naar de praxis toe en loopt over in de praxis. Praxis moet worden binnengehaald in het onderwijs, en het onderwijs in de praxis. Zo kan het partnership tussen hogeschool en werkveld mee helpen een biotoop te creëren waar levenslang leren natuurlijk gedrag wordt.

Het besef dat elk talent telt, maakt ook dat we elk talent met maatwerk moeten omringen. Geen *'one-size-fits-all'*-benadering meer, maar een benadering waarin we diversiteit, openheid en mobiliteit omarmen. Dit betekent geenszins dat de lat zo laag wordt gelegd dat iedereen er over kan wippen. Het betekent dat iedereen de kansen zal krijgen om zijn of haar talenten maximaal te ontdekken en op maat, verder te ontwikkelen. We willen inzetten op de combinatie van een excellent en een gedifferentieerd aanbod met een laagdrempelige toegang.

Een doorgedreven digitale ondersteuning, leerinhouden en leerplatformen en het slimme gebruik ervan zal hiervoor een aangewezen manier zijn. Zo'n aanpak maakt het mogelijk om iedereen vaker en gemakkelijker leerkansen op maat aan te bieden, los van tijd en ruimte.

We willen met vijf strategische hefboomen, vanuit onze visie, de toekomst mee vormgeven. Deze vijf hefboomen moeten de talentcompetitiviteit in Vlaanderen naar de top-10 in de GTCI-index brengen:

1. **Flexibel en doelmatig aanbod van professioneel gerichte opleidingen.**
2. **Een flexibel aanbod inzake levenslang leren, digitaal ondersteund.**
3. **Meer praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek.**
4. **Versterking internationalisering.**
5. **Een correcte en doelmatige financiering.**

Vijf strategische hefboomen

1. Flexibel en doelmatig aanbod van professioneel gerichte opleidingen.

A. Problematiek

De hogescholen willen een opleidingsaanbod voorzien dat maximaal aansluit bij wat de Vlaamse en internationale arbeidsmarkt en samenleving nodig heeft. Ze willen proactief en tijdig op behoeften kunnen inspelen. De realiteit toont immers aan dat er ook nu al professionals nodig zijn waarvoor nog geen of nauwelijks een doelmatige opleiding bestaat. Bovendien vergt het tijd om een opleiding op te zetten en in de markt te plaatsen. Daarom willen we flexibel kunnen programmeren en de mogelijkheid hebben om opleidingen snel aan te passen. We menen overigens dat het aanbod altijd en bovenal doelmatig moet zijn: dat de opleiding een aantal doelstellingen belichaamt en dat de opleiding verantwoord is.

De hogescholen doen hun uiterste best om de behoeften van het werkveld van zo nabij mogelijk te volgen en deze behoeften in opleidingen te vertalen. Echter, de huidige programmatie-procedures voor de hogeschoolopleidingen laten het proactief en wendbaar inspelen op de behoeften onvoldoende toe waardoor een aanbod vernieuwen te lang duurt.

B. Hindernissen

Al te vaak meent men dat de hogescholen nu al te veel opleidingen aanbieden en dat bovendien de opleidingsvoorziening nog rationeler en efficiënter kan. Deze perceptie vertekent het debat als het over aanbodvernieuwing gaat en versterkt het gevoel dat men enkel nog meer toezicht en controleprocedures nodig heeft. De hogescholen proberen deze perceptie zelf bij te sturen door zo objectief en transparant mogelijk te werken.

De procedurelast maakt dat het voor de hogescholen moeilijk is om proactief en wendbaar te zijn. Elke procedure kent bovendien zo haar eigen dynamiek. De diverse advies- en goedkeuringsprocedures hanteren een verschillende aanpak, ze vereisen andere stappen, werken met andere beoordelaars en hebben andere beoordelingsregels. Bij de hogescholen geeft dat het gevoel dat een investering in een programmatieprocedure nogal eens niet loont en dat men oneerlijk behandeld wordt.

Het is vandaag onmogelijk om op voorhand de wel of niet succesvolle doorloop van een aanvraag te voorspellen. Vervolgens lopen de aanvraagdossiers op diverse momenten en fasen geregeld vast. Zowel in de advies- als in de beslissingsprocedure wordt soms maar moeizaam overeenstemming bereikt. De hogescholen zelf raken het bijvoorbeeld ook niet eens over het te geven advies of het indienen van een dossier. Ook de raad van bestuur van VLHORA slaagde er in het verleden niet altijd in om overeenstemming te bereiken over het al dan niet indienen of terugtrekken van een dossier, onder meer bij vele aanvragen voor een zelfde opleiding.

Daarenboven oordeelt de Commissie Hoger Onderwijs soms op de ene manier en de Vlaamse Regering op een andere. Bovenop dit gebrek aan uniformiteit en voorspelbaarheid in de procedureslag, zijn ook de verant-

woordelijkheden van de hogescholen en de overheid onjuist verdeeld. Men plaatst nu de diverse onderwijsinstellingen tegenover elkaar. Wanneer ze de macrodoelmatigheid van het eigen dossier moeten bewijzen, zijn ze vragende partij. Maar wanneer ze een gelijkaardig dossier van een andere hogeschool moeten beoordelen, zijn ze rechter.

Het financieringssysteem, op basis van marktaandeelen met een gesloten enveloppe, vormt een laatste grote hindernis op weg naar een proactief en wendbaar opleidingsaanbod. Hierdoor wordt de concurrentie tussen de hogescholen nogmaals verhoogd. Hogescholen willen zich hierdoor ook voortdurend profileren, wat ook middelen opsloort.

C. Doelstellingen

- Een flexibel en transparant opleidingsaanbod voor wie een studie wil kiezen;
- een flexibel, doelmatig opleidingsaanbod dat proactief kan inspelen op de noden van de arbeidsmarkt en samenleving;
- een flexibel opleidingsaanbod dat rationeel en verantwoord is.

Als we een proactief, flexibel én doelmatig aanbod van opleidingen willen, is er een nieuw programmeringsmechanisme nodig. Een toekomstgerichte programmatie-procedure helpt de hogescholen om met aandacht en enthousiasme een dynamische portfolio aan opleidingen te creëren. Daarbij dienen ze de performantie en de relevantie continu af te wegen.

Zo lang een opleiding performant en relevant is, wordt ze voortgezet. Wanneer dit minder het geval is, kan het initiatief door de onderwijsinstelling genomen worden met het voorzichtig afbouwen ervan. Vaak is een grondige vernieuwing meer aangewezen. Het vernieuwen of verbeteren wordt binnen de hogeschoolinstelling op opleidingsniveau bepaald. Ruimte voor innovatie ligt daar waar een opleiding erg relevant is, een lage performantie heeft, maar evenwel mooie vooruitzichten biedt.

Ideeën voor nieuw opleidingen ontstaan best bottom-up. Ze kunnen worden ontwikkeld zowel binnen de instelling als over de grenzen heen.

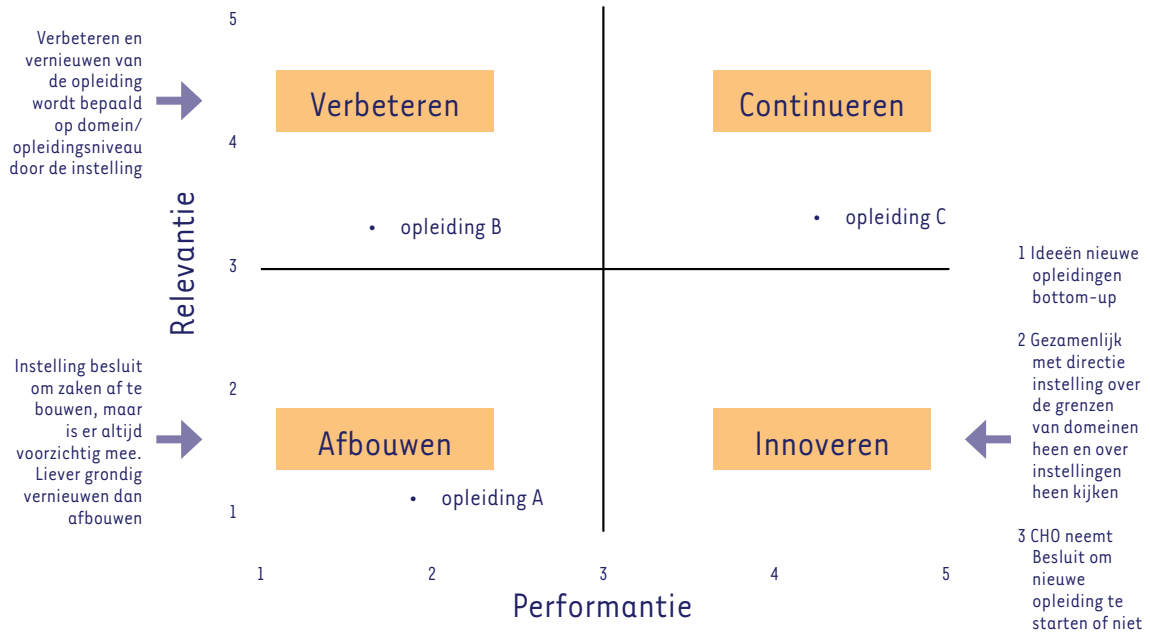
D. Concrete voorstellen

1. Macrodoelmatigheid van een opleiding wordt gemeenschappelijk en Vlaanderen-breed geanalyseerd.

Het macrodoelmatigheidsonderzoek moet nagaan of een leer- en/of tewerkstellingsbehoefte in werkelijkheid aanwezig is. Vervolgens moet men nagaan of de behoefte via een bestaande opleiding kan worden ingevuld of een nieuwe opleiding nodig is. Om de objectiviteit van dit onderzoek te waarborgen, is er een uniforme onderzoeksmethodologie nodig.

Het onderzoek, op basis van de uniforme methodologie, zal worden uitgevoerd door een werkgroep, samengesteld uit de hogeschool die de behoefte en het idee aanbracht, samen met alle andere geïnteresseerde

Performantie vs relevantie

hogescholen. Deze werkgroep zal voor zijn analyse eveneens het werkveld actief raadplegen. De werkgroep Onderwijsbeleid binnen VLHORA, waarin alle hogescholen vertegenwoordigd zijn, kan hier sturend optreden.

Bij een positieve uitkomst moet de vernieuwingsmogelijkheid worden uitgewerkt. Wie uiteindelijk het effectieve aanvraagdossier indient, zal worden beslist binnen de raad van bestuur van VLHORA. De hogeschool met het oorspronkelijke initiatief zou een soort bescherming moeten krijgen om te programmeren als die behoefte er is. De keuze van de andere hogescholen moet met een aantal criteria worden onderbouwd.

2. De Commissie Onderwijs wordt hervormd.

Het dynamiseren van het opleidingsaanbod wordt vaak verlamd omdat een hogeschool de ene dag partij is en de andere dag in de rechterrol wordt geduwd. Advies geven op 'concurrerende' dossiers werkt niet en deze onvruchtbare rechter en partij-situaties verdwijnen best. De hogescholen willen graag een andere taakverdeling in de procedure tussen onderwijsinstellingen en kiezen voor een vernieuwde externe Commissie Hoger Onderwijs die de doelmatigheid van behoeften en het daaraan (potentieel) beantwoordende aanbod in al zijn facetten beoordeelt en beslist.

Om die nieuwe taakverdeling mogelijk te maken, moet men de Commissie Hoger Onderwijs aanvullen met bijkomende of nieuwe expertise uit zowel het hoger onderwijs als het specifieke werkveld. Deze vernieuwde Commissie Hoger Onderwijs kan dan autonoom adviseren op basis van objectieve sectoranalyses. De minister

van Onderwijs beslist door rekening te houden met onder andere de financiële randvoorwaarden. Bij het afkeuren van een dossier moet de betrokken hogeschool duidelijk geïnformeerd worden over het waarom. Negatieve beoordelingen moeten grondig worden gemotiveerd, vertrekkend vanuit een vooropgesteld kader en concrete criteria.

3. Alle procedures worden op elkaar afgestemd.

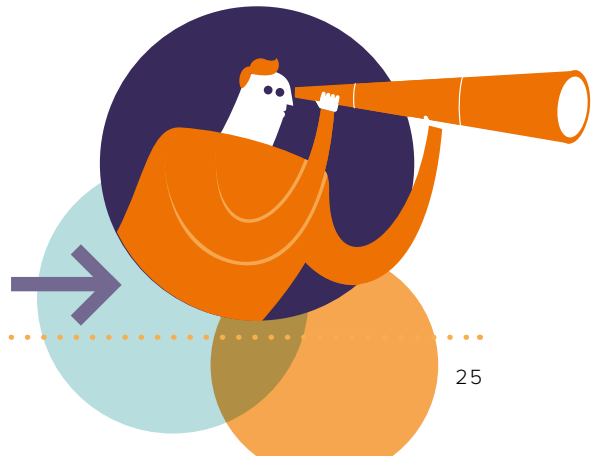
Het doel is om de samenhang tussen alle procedures, in verband met het opleidingsaanbod, transparant te maken. Het afstemmen van de criteria en de data zou al een flinke stap in de goede richting betekenen. Bij de adviesprocedures binnen VLHORA en VLIR kunnen en willen de hogescholen zelf, waar nodig in overleg met de universiteiten, aan die transparantie en afstemming werken. Ook deze procedures volgen extern (decretaal) bepaalde vereisten. Hierover moet met de overheid in overleg kunnen worden gegaan.

4. Driejaarlijks programmeren in plaats van jaarlijks.

Voor nieuwe, nog niet bestaande opleidingen stellen we voor om driejaarlijks te programmeren. Daardoor creëren we meer ruimte om het opleidingsaanbod tussen de hogescholen op elkaar af te stemmen en het zorgt zo voor meer tijd om ideeën te laten rijpen, om samen aan dossiers te werken en om aparte stappen te plannen die nu onder tijdsdruk simultaan worden gezet.

5. Toets Nieuwe Opleidingen pas opstarten nadat de doelmatigheidsprocedure is afgerond.

De Toets Nieuwe Opleiding (TNO) bewaakt de kwaliteit van een nieuwe opleiding van bij de aanvang. Vandaag echter verplicht de decretaal bepaalde timing de hogescholen die TNO-toets op te starten nog voor de afronding van de doelmatigheidsanalyse. Met andere woorden: nog voor het duidelijk is of die toets überhaupt wel nodig zal zijn. Om de inspanningen van de hogescholen maximaal te laten renderen, stellen we voor om een dossier voor de Toets Nieuwe Opleiding pas te laten uitwerken na een positieve beoordeling inzake die macrodoelmatigheid. Hiervoor moet de huidige timing in het decreet worden gewijzigd.

2. Een flexibel aanbod van levenslang leren, digitaal ondersteund.

A. Problematiek

Hogescholen leiden mensen op tot professionals die meteen inzetbaar zijn in de beroepspraktijk. Vandaag is dit echter onvoldoende. Carrières worden langer en gevarieerder. Mensen wisselen vaker van job(inhoud). Er is dan ook vraag naar (vervolg)opleidingen die de inzetbaarheid permanent op peil houden, de hele beroeps carrière lang en zelfs daarna. Als een samenleving in welvaart en welzijn wil groeien, is het essentieel dat ook het aanwezige talent meegroeit. Internationaal vergeleken, lopen we in Vlaanderen echter een achterstand op. Op dit moment telt ons land te weinig 30-plussers die gebruik maken van het hoger onderwijsaanbod.

Volgens het Werkrapport 2017 van Steunpunt Werk, zullen in 2050 de lerenden hun talenten en passies combineren en zullen ze niet langer gebonden zijn aan één specifiek profiel. Mensen ontwikkelen een sneller en groter aanpassingsvermogen en spelen zo efficiënter in op de veranderingen qua jobinhoud en benodigde competenties. Deze leercultuur zal dan ingebed zijn in de samenleving en moet een gedeelde verantwoordelijkheid zijn, met een gedeelde investering van overheid, ondernemingen, organisaties, werknemers en burgers in het algemeen.

Welke rol is er weggelegd voor de hogeschool?

De hogescholen willen de spil zijn in de beweging naar het levenslange leren. Het eerste hoger onderwijs biedt de toegang tot de eerste job, maar die initiële bagage moet de jaren nadien verder kunnen uitgebreid of verdiept worden om bij te blijven. Meer nog dan vandaag zal toekomstig talent de draad weer opnieuw willen oppikken om zich volledig of deels te heroriënteren.

Steunpunt Werk stelt verder dat hogescholen zodoende hun onderwijsactiviteit ook in andere vormen moeten aanbieden en het hoger onderwijs openbreken van in hoofdzaak initieel onderwijs naar instellingen die ook het volwassenonderwijs erkennen als een kernactiviteit en volop investeren in een ruimer online of hybride onderwijsaanbod.

Het zijn niet enkel technologische competenties, denken we bijvoorbeeld aan de digitale ontwikkeling die centraal staan, maar ook loopbaan- en (interculturele) communicatie- en sociale competenties worden meer en meer noodzakelijk in een steeds grotere en diverse maatschappij.

In de toekomst zal de werknemerspopulatie sterk wijzigen: jongeren stromen steeds later in op de arbeidsmarkt en de verwachting is dat in 2050 het aandeel hooggeschoolden significant zal stijgen en het aantal laaggeschoolden zal dalen. We dienen in te zetten op inclusief onderwijs met aandacht voor het wegwerken van taalachterstand en acties gericht op inperking van ongekwalificeerde uitstroom en verkleining van de NEET (*Not in Education, Employment or Training*)-jongerenpopulatie.

De beroepsbevolking wordt ook ouder. De vijftiger vandaag die als *'oudere werknemer'* bestempeld wordt, zal in de toekomst veeleer *'mid-career'* zijn. Daarom moeten we deze generatie stimuleren om hun kwalificaties te blijven ontwikkelen. Een loopbaanlange focus op her- en bijscholing is daarbij noodzakelijk. Bovendien zullen

steeds meer werkenden, los van hun werkgever, op zoek gaan naar opleidingsmogelijkheden en kwalificatieverruiming.

De hogescholen willen graag via onder andere avond- en/of weekendonderwijs, een flexibel modulair aanbod, en online onderwijs hun aanbod verder ontwikkelen in de richting van het levenslange leren op maat van elk talent. Hiervoor is een intensieve en complementaire samenwerking met partners uit het werkveld en andere opleidingsverstrekkers zoals Syntra en VDAB een noodzakelijke voorwaarde.

De Vlaamse hogescholen zijn, onder meer door hun relatie met het werkveld en andere opleidingsverstrekkers geknipt om de regierol op te nemen in de verdere ontwikkeling van het levenslang leren.

B. Hindernissen

Hogescholen en hun studenten missen kansen ondermeer omdat de flexibiliteit in programmering nu niet bestaat en de procedure veel beter kan (zie hefboom 1). Maar de hogescholen missen ook de ruimte om bijkomend te kunnen investeren in digitale ondersteuning en leercontent en in het aanbieden van opleidingen die nog meer op maat zijn van de individuele (werk)student.

Nochtans maken digitale platformen en digital content het nu juist mogelijk dat de leerinhoud wordt losgekoppeld van tijd en ruimte en dat iedereen, een leerprogramma op eigen maat en ritme kan volgen. Maar dit vergt tijd en geld waarvoor vandaag onvoldoende ruimte is.

Hogescholen willen hun rol opnemen in het levenslange leren en het upgraden van het opleidingsniveau. De realiteit maakt nu eenmaal dat voor sommige jobs de vraag naar een masterniveau groeit, vaak pas verder in de loopbaan van afgestudeerden, terwijl de Vlaamse hogescholen geen masterniveau kunnen aanbieden.

Afgezien van de Schools of Arts en de Hogere Zeevaartschool maakt dat, door het ontbreken van een masteropleiding, onze hogescholen minder aantrekkelijk zijn, niet in het minst voor buitenlandse instellingen. Samen een joint-master organiseren is de facto onmogelijk. Ook de mobiliteit van de studenten wordt ingeperkt. Als studenten naar een buitenlandse hogeschool gaan, veronderstelt men dat ook deze studenten naar Vlaamse hogescholen kunnen komen. Voor opleidingen die zich in het buitenland op masterniveau bevinden, is die wederkerigheid nu minder (*peer-to-peer*). Het missen van internationale stages en een verrijkende studentenmobiliteit, vertaalt zich dan ook automatisch in minder sterke internationale relaties en dus ook in gemiste synergieën op het vlak van internationaal onderzoek en internationale mobiliteit van staf en studenten.

C. Doelstellingen

- Hogescholen in een regierol voor de ontwikkeling van levenslang leren;
- een flexibel en moduleerbaar aanbod van (vervolg)opleidingen op maat voor (werk)studenten, digitaal ondersteund;
- een pragmatisch aanbod van professionele masteropleidingen aan hogescholen.

D. Concrete voorstellen

1. Een verruimd leerconcept.

Bijscholings- en heroriëntatiemogelijkheden op maat van het individu. Op maat qua tijdsbesteding, qua plaats, qua inhoud en omvang. Een aanbod aan korte trajecten waar “leerders” gemakkelijk en flexibel op kunnen intekenen en waar portfolio-opbouw een alternatief kan zijn voor het traditionele diploma. Het onderscheid basisopleiding en bijscholing/navorming/heroriëntatie zal ook steeds meer vervagen. Ook basisopleidingen zullen werken op maat van het individu. Deze uitdagingen kunnen enkel mogelijk gemaakt worden met een verruimd leerconcept.

Een verruimd leerconcept met een grotere inzet van digitalisering in de leeromgeving, versterking van de sociale component (*peer-to-peer learning*) en grotere vervoeging van werk- en leercontexten (*learn on the floor of werkplek*) moet ontwikkeld worden. Verrijkende lerende netwerken kunnen een mooi voorbeeld hiervan zijn.

2. Faciliteren van de combinatie werken en leren.

Het verruimd leerconcept veronderstelt een aangepast soort van leercentra: ontmoetingsruimtes waar het leren en onderrichten gecombineerd wordt met contacten met de arbeidsmarkt. Multifunctionele inrichting van de ruimtes, gericht op interactie in verschillende modi en tempi, waar ook interactie tussen studenten op verschillende opleidingsniveaus en in verschillende sectoren geactiveerd wordt, om zo het transdisciplinair denken te initiëren.

Men kan enkel levenslang leren als de tijd daarvoor aanwezig is. De combinatie van werken en leren moet mee gefaciliteerd worden door aangepaste sociale maatregelen, zoals bijvoorbeeld educatief verlof, tewerkstellingsprojecten, VDAB-ondersteuning voor de lerende en zorgen voor het behoud van inkomen. Het aanbod moet ook echt aansluiten op de behoefte: een (werk)student moet het leerpakket flexibel kunnen aanpassen aan de noden die hij/zij, en de werkgever, op dat moment hebben. In de praktijk betekent dit ook dat het niet nadelig mag zijn om modulaire pakketten op te nemen (*micro-degrees*).

3. Financiële incentives levenslang leren voor alle partijen.

Levenslang leren komt niet in de plaats van het reeds bestaande onderwijs maar betekent een extra, bijkomende opdracht. Om die bijkomende opdracht op te nemen, moeten alle partijen worden gestimuleerd. Een financiële incentive is een noodzakelijke voorwaarde.

Er is dus nood aan financiering om het verruimd leerconcept mogelijk te maken en om het portfolio uit te breiden met dit type trajecten. Er liggen kansen om de opleidingsmiddelen die in Vlaanderen momenteel sterk onderbenut worden, te gebruiken. Ook een heroriëntering van de helft van de financiële middelen in de sectorale opleidingsfondsen naar een Vlaams interprofessioneel opleidingsplatform is een denkbare piste.

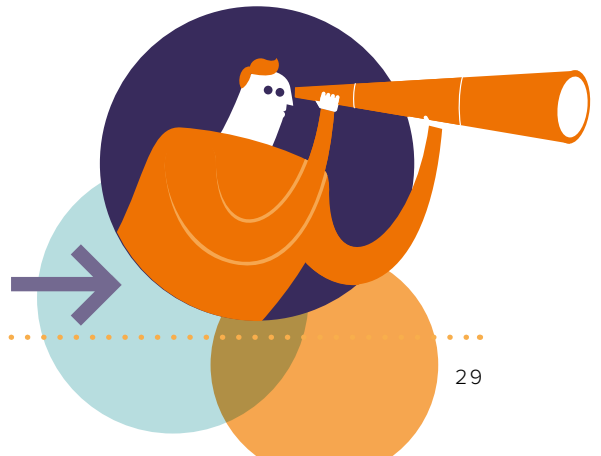
Bijkomende financiering van elke werkstudent die extra begeleiding en ondersteuning behoeft, moet voorzien worden. De wegingsfactor 1,5 voor werkstudenten mag blijven, maar de definitie van werkstudent moet uitgebreid en losgekoppeld worden van de goedkeuring van het traject. Een extra bonus in de financiering vanaf een gebundeld pakket van 30 credits kan overwogen worden.

4. Masteropleidingen in professionele niches.

Het is niet de bedoeling om voor elke professionele bachelor een masteropleiding op te zetten. Nieuwe masters moeten er op een heel doordachte wijze komen, en dat in niches waar ze echt een meerwaarde opleveren. Een niche volgt uit de acute vraag vanuit de beroepsverenigingen. Een voorbeeld hiervan is de vraag van het Instituut voor *Accountants en Belastingconsulenten* voor een masterprogramma dat heel sterk professioneel is ingebed. Een andere niche is het oprichten van een master in een geheel nieuw kennisdomein, een blinde vlek op het vlak van professionele opleidingen. Een voorbeeld hiervan is een praktijkgerichte master rond *Artificiële Intelligentie*.

De nieuwe professionele masters moeten specifiek op de praktijk gericht zijn en verbonden aan praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek. Ze kenmerken zich door hun focus op het interprofessioneel en inter- en transdisciplinair handelen. Wie zich voor zo'n master wil inschrijven, moet best ook enkele jaren beroepservaring kunnen voorleggen.

Een pragmatisch niche-aanbod van masters aan de hogescholen creëert kansen voor de doorgroei van professionele bachelors. Het aanbod is ook nodig voor de verdieping van de praxis-biotoop aan de hogescholen. Graduaat-, bachelors- en masterstudenten in één en dezelfde biotoop opleiden, biedt enorm veel kansen tot samenwerking, initiatief en de gedrevenheid naar oplossingen, ... kortom: naar een opleidingsbiotoop van de 21e eeuw. Het aanbod van die masters zal tevens de internationale positionering en uitstraling van de Vlaamse hogescholen versterken.

3. Meer praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek

A. Problematiek

Vlaanderen bevindt zich temidden een internationaal krachtenveld. Er is de technologische versnelling en ontwrichting, sociaal-demografische verschuivingen, economische omwentelingen, aandacht voor meer duurzaamheid, de focus op milieuvriendelijkheid, ... Hierdoor wordt het werkveld van ondernemingen, *social-profit* organisaties, kennisinstellingen en de overheid hertekend.

In Vlaanderen wordt veel nieuwe kennis ontwikkeld maar slechts een deel van die kennis vindt echter de weg naar een concrete toepassing (met impact) in de praktijk. Dat is de Vlaamse innovatie-paradox. De Vlaamse hogescholen kunnen die paradox helpen oplossen omdat ze beschikken over een reeks troeven en pluspunten om die ontwikkelingen proactief te helpen benaderen.

Vlaamse hogescholen zijn vooral open van blik en kijken van nature over de muren van de verschillende werkvelden en wetenschappelijke disciplines heen. Dat is belangrijk voor het ontwaren van nieuwe kansen en het bedenken van nieuwe oplossingen. De docent-onderzoekers aan de Vlaamse hogescholen werken per definitie transdisciplinair en steeds meer wordt er projectgebonden onderwijs gegeven waarbij men de onderwijsopdracht verbindt met praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek, internationale projecten en netwerken (co-creatie). De eerste interesse is niet de wetenschappelijke publicatie, maar wel de praktijkgerichte vernieuwende oplossingen in het werkveld.

Studenten kunnen dankzij de verbinding van onderwijs met praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek zich verdiepen en leren zo, verder dan wat de leerstof hen aanreikt, nadenken over en werken aan oplossingen voor bredere maatschappelijke doelen zoals bijvoorbeeld duurzaamheid en gezondheidszorg.

Het praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek aan de hogescholen is bovendien heel sterk vervlochten met de onderwijsactiviteiten zelf, via practica, labo's, studentenessays, projecten, stages, bachelorproeven en werkplekieren. Ze werken innovatieve oplossingen en multidisciplinaire experimenten uit om wat nieuw is in praktijk te brengen en op de werkvloer het verschil te maken, gesteund op *state-of-the-art* kennis uit de betrokken domeinen.

De Schools of Arts en de Hogere Zeevaartschool kunnen vandaag geen volwaardige loopbanen uitbouwen voor hun academische onderzoekers.

B. Hindernissen

De Vlaamse hogescholen willen hun kennispotentieel mobiliseren om de Vlaamse innovatieparadox aan te pakken. De hogescholen worden vandaag echter door verschillende maatschappelijke spelers onvoldoende erkend als kennispartner voor onderzoek en ontwikkeling. De oorzaak van die onvoldoende erkenning is onder andere de beperkte overheidsfinanciering van het onderzoek aan de hogescholen.

Het gevolg van die onjuiste financiering is een zware onderbenutting van het potentieel dat kan bijdragen tot vernieuwende oplossingen in ondernemingen, in het bijzonder in kmo's en in *social-profit* organisaties.

De hogescholen bevinden zich daardoor in een 'catch 22'. Door de gebrekkige financiering kunnen ze hun kracht niet aantonen en blijft het potentieel compleet onderbenut. Dit *status quo* moet worden doorbroken.

C. Doelstellingen

- Onderzoek aan de hogescholen dat een stevige plaats inneemt in de kennisketen (door nog meer co-creatie met ondernemingen en social-profit organisaties en de dienstverlening die eruit voortvloeit mogelijk te maken);
- Vlaamse hogescholen kunnen hun kennispotentieel mobiliseren om de innovatie-paradox op te lossen;
- *state-of-the-art* onderzoeksinfrastructuur in de hogescholen.

D. Concrete voorstellen

1. Een jaarlijkse verhoging van de middelen met 10% voor praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek.

De hogescholen kennen geen 'eerste' geldstroom om onderzoek en onderzoekers te financieren binnen hun organisaties. De Vlaamse overheid kent wel middelen toe aan de hogescholen om praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek (PWO) te verrichten in samenwerking met het werkveld. Hogescholen kunnen daarnaast ook in competitie gaan om extra middelen te winnen, via Europese financieringslijnen of fondsen, bijvoorbeeld middelen vanuit EFRO, Intereg, ESF, Horizon 2020.

De stabiele kern van de onderzoeksmiddelen is evenwel afkomstig van PWO-middelen. Tien jaar geleden bedroegen deze nog geen 10 miljoen euro voor alle hogescholen samen. Vanaf 2013 voerde men een bescheiden groeipad in. Voor 2017 besliste de Vlaamse minister van Innovatie samen met de minister van Onderwijs om de PWO-middelen te verhogen van 17 miljoen euro naar ruim 27 miljoen euro.

De financiële boost in 2017 resulteerde onmiddellijk in meer onderzoekssamenwerking met het bedrijfsleven en de social-profit sector. In 2017 zijn er door de hogescholen in Vlaanderen in totaal 1.493 O&O-samenwerkingsovereenkomsten met externe partners ondertekend. De onderzoekers van de hogescholen werkten samen met 3.233 Vlaamse bedrijven, vooral kmo's en social-profit organisaties zoals ziekenhuizen, culturele organisaties, ... Dat is een toename van meer dan duizend werkveldactoren tegenover 2016. Het toont aan dat het werkveld een grote behoefte heeft aan praktijkgericht onderzoek én dat de extra middelen die er in 2017 bijkwamen voor praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek, goed besteed geld is.

De hogescholen vragen nu om de middelen voor praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek vanaf 2019 voor alle hogescholen samen jaarlijks te verhogen met 10%. Zo kunnen de hogescholen op het einde van de komende legislatuur beschikken over een volwaardig PWO-budget van 40 à 50 miljoen euro om zoveel mogelijk innovatieve oplossingen en experimenten voor de Vlaamse bedrijven en *social-profit* te genereren. Dit is efficiënt besteed geld.

Ook voor de Schools of Arts en Hogere Zeevaartschool wordt gevraagd om een groeiritmte voor de aanvullende onderzoeksmiddelen aan te houden en verder te zetten.

2. Continuïteit van het nieuwe beleidsinstrument ‘kennisdiffusie’.

Kennis die op de plank blijft liggen levert echter niets op. Het is ook nodig dat de kennis die voorspruit uit het praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek, terecht komt daar waar die kennis van nut kan zijn. Experts van de hogescholen hebben de afgelopen tijd dan ook nauw samengewerkt met het Vlaams Agentschap voor Innoveren en Ondernemen (VLAIO) om een nieuw beleidsinstrument voor kennisdiffusie vorm te geven.

Deze kennisdiffusie moet structureel en duurzaam door mensen worden verankerd in de (eigen) organisatie van de hogescholen. Hiervoor moeten mensen worden voorzien en zijn er bijgevolg middelen nodig. De Vlaamse Regering heeft beslist om in 2019 en 2020 telkens 2 miljoen euro aan extra middelen te voorzien. Eenmaal op kruissnelheid, in 2021 en 2022, is een jaarlijks budget van 5 miljoen euro voorzien. Die financiering zal worden verbonden aan het behalen van concrete output- en resultaatgerichte KPI's ('*Key Performance Indicators*'). De volgende Vlaamse Regering moet deze beslissingen handhaven. Tevens moet de financiering door het Tetra-fonds voor de hogescholen worden geoptimaliseerd.

3. Financiering van onderzoeksinfrastructuur.

In Vlaanderen hebben professionele bacheloropleidingen geen toegang tot een structureel financieringskanaal voor onderzoeksinfrastructuur. Sinds 2013 is het voor hen wettelijk niet meer mogelijk om aanspraak te maken op de door de overheid voorziene Herculesmiddelen voor middelzware onderzoeksinfrastructuur. Kortom: de bacheloropleidingen met professionele gerichtheid – meer dan 90% van de opleidingen aan de Vlaamse hogescholen – werden tot in 2018 in hun onderzoeksinfrastructuur op geen enkele wijze ondersteund met overheidsmiddelen. Er is dan ook dringend nood aan een inhaalbeweging. De Vlaamse Regering heeft in 2019 een éénmalige injectie van 7,5 miljoen euro beslist. VLHORA stelt aan de volgende Vlaamse Regering voor om jaarlijks, voor alle hogescholen samen, een recurrent bedrag van 7,5 miljoen euro te voorzien. Het bedrag zal worden verdeeld op basis van de grootte van PWO-activiteiten in de hogeschool.

4. Toegang tot het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek voor de Schools of Arts en de Hogere Zeevaartschool.

Binnen de academische opleidingen van de Vlaamse Schools of Arts en de Hogere Zeevaartschool is het mogelijk om te doctoreren. Om een doctoraatsproject op te starten, moeten de hogescholen samenwerken met een universiteit. Toch hebben ze, ondanks het feit dat ze volwaardige academische opleidingen zijn met mogelijkheid van doctoraat, tot op vandaag geen rechtstreekse toegang tot de beurzen of financiering van het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek (FWO).

Het FWO behandelt ‘*Onderzoek in de Kunsten*’ in de CULT2 FWO commissie ‘*Kunsten, Kunstgeschiedenis en Literatuur*’. In het panel van die commissie vinden we echter slechts weinig specifieke expertise terug over onderzoek in de kunsten. Gelet op de focus van het panel op het onderzoek over de kunsten, is dit ook niet verwonderlijk.

Daarom stelt VLHORA voor om, binnen het FWO, een apart expertenpanel aan te stellen voor ‘*Onderzoek in de Kunsten*’, dat met kennis van zaken kan beslissen over doctoraatsaanvragen ‘*in de Kunsten*’. In dit panel dienen experts te zetelen van alle Vlaamse Schools of Arts, samen met buitenlandse experts ‘*Onderzoek in de*

Kunsten: Via deze commissie dienen de Schools of Arts ook zonder bemiddeling van een universiteit toegang te krijgen tot het FWO.

Op haar beurt dienen bijgevolg binnen het FWO ook voldoende middelen te worden vrijgemaakt om de FWO-mandaten voor *'Onderzoek in de Kunsten'* te kunnen financieren. Een bedrag van 6 miljoen euro laat toe om een twintigtal FWO-mandatarissen te selecteren en aan te stellen voor een periode van vier jaar.

Ook voor de Hogere Zeevaartschool dient een niet bevoogdend systeem te worden opgezet.

4. Versterking internationalisering.

A. Problematiek

Het dorp is de wereld en de wereld is een dorp. Die context geldt evenzeer voor de hogescholen. De wereld van het werkveld is de internationale wereld.

Vandaag is dat de enige juiste omgeving om proactief op af te stemmen bij het leren en het onderwijs.

Men moet zich laten inspireren door de internationaal wereldwijde context. Een hogeschool moet zelf open op de wereld georiënteerd zijn, omdat het tenslotte mensen opleidt en bedrijven helpt, die volop in die internationaliteit leven en werken. Hoe ruimer men de blik naar buiten richt en hoe meer men open staat voor de inspiratie, hoe beter.

Verder internationaliseren is voor de Vlaamse hogescholen dan ook een absolute noodzaak en het is dé voorwaarde om hun onderwijs- en onderzoekopdracht, hun dienstverlening op internationaal kwalitatief niveau te kunnen blijven realiseren.

Bovendien gaat het om meer dan enkel het uitwisselen van studenten, het uitzenden van docenten, onderzoekers en staf of het aantrekken van buitenlands talent. Een curriculum moet internationaal in alles meekunnen. In onderzoek moet men internationale voorbeelden, data en kennis inbrengen en het werkveld kunnen bijstaan.

Internationalisering is een proces dat zich bij uitstek transversaal situeert. Het gaat om het intentioneel proces om een internationale, interculturele of globale dimensie in te bouwen in het doel, de functies en het afleveren van hogeschoolonderwijs, om zo de kwaliteit van het onderwijs en het onderzoek te verbeteren voor alle studenten en de staf (De Wit & Hunter, vertaling red.). De hogescholen kunnen dit proces nog sterk professionaliseren door er nog natuurlijker, bewuster en planmatiger mee om te gaan.

In vergelijking met de landen die Vlaanderen omringen tonen onze hogescholen echter een lage internationaliseringsgraad. Nederland, het Verenigd Koninkrijk, Luxemburg en Duitsland lopen op ons voorop in de internationale 'war for talent'.

B. Hindernissen

Het ontbreekt Vlaanderen aan een integrale internationaliseringsstrategie die over de diverse beleidsdomeinen heen een coherent aanbod neerzet in het buitenland. De internationale (h)erkenning van de Vlaamse hogescholen kan dan ook veel beter. Dat begint bij het adopteren van een internationale naam die internationaal precies voor (h)erkenning zorgt.

De promotie van Vlaanderen en Brussel als studiebestemming kan ook beter, alsook de openheid voor het aanbieden van anderstalig onderwijs en het aantrekken van buitenlandse docerende talenten en experts.

C. Doelstellingen

- Studenten vormen tot professionele wereldburgers, met sterke interculturele competenties en persoonlijkheid;
- bijdragen aan de sociaaleconomische, innovatieve en artistieke uitstraling van Vlaanderen in de wereld;
- (h)erkend worden als toonaangevende kennis- en hogeronderwijsinstellingen door stakeholders in zowel binnen- als buitenland.

D. Concrete voorstellen

1. Ontwikkel een Vlaamse internationaliseringsstrategie.

Internationaliseren kan men bereiken door naar het buitenland te gaan of het buitenland naar hier te halen. Dat behelst een internationaliseringsstrategie voor het hoger onderwijs die deel uitmaakt van een integrale strategie voor de diverse beleidsdomeinen samen. Die brede aanpak is nodig omdat onderwijs nu eenmaal gelinkt is aan andere beleidsdomeinen en maatschappelijke fenomenen zoals onder andere werk, knelpuntberoepen, vergrijzing, visumbeleid en een algehele maatschappijvisie.

2. Actualiseer '*Brains on the move*'.

Een actualisering van het Vlaams Actieplan '*Brains on the move*' dient te gebeuren net vanuit bovengenoemde internationaliseringsstrategie, in samenspraak met het hoger onderwijs. Het geactualiseerde actieplan moet aandacht hebben voor een harmonisering van de beurzenstelsels inzake studentenmobiliteit. Verschillende studiebeurzenprogramma's moeten kunnen worden samengevoegd om de algehele planlast te verminderen.

Er is nood aan een bijkomend stelsel van financiële ondersteuning voor studenten die korte tijd naar het buitenland (kunnen) gaan, zoals bij '*Intensive Programmes*', gelinkt aan een curriculum, en voor '*Summer Schools*'.

Er moet ruimte worden gemaakt voor de mobiliteit van stafmedewerkers. Er is een nieuw beurzenstelsel voor stafmobiliteit nodig (docenten, medewerkers van het international office van de hogeschool, ...). De voorwaarden moeten hier niet de functie betreffen, maar wel de relevantie. Dit nieuwe programma moet dus bijvoorbeeld zowel openstaan voor een docent die een nieuwe onderwijsmethode gaat observeren in een partnerinstelling in Finland als voor een medewerker studentenonthaal die in Duitsland voorbeeldige praktijken gaat sprokkelen om een goed onthaal van (buitenlandse) studenten te waarborgen.

3. Zorg voor een structurele verbetering van de toegankelijkheid van Europese subsidieprogramma's.

Het beoordelen van strategische *partnerships* binnen het Erasmus-programma moet op Europees niveau gebeuren. In het huidige Erasmus+ programma gebeurt deze selectie decentraal. Dat is nadelig voor de Vlaamse hogescholen en universiteiten, die op basis van kwaliteit veel meer projecten zouden kunnen binnenhalen bij een selectie op Europees niveau dan binnen de beperkte financiering die voor de decentrale selectie op Vlaams niveau beschikbaar is.

Gezien hogescholen in vergelijking met andere Vlaamse kennisinstellingen op onderzoeksvlak beperkt worden gefinancierd door de Vlaamse overheid, missen de hogescholen kansen om Europees onderzoeksgeld terug naar Vlaanderen te brengen. Daarom is een financiële stimulans nodig om onderzoekers aan de hogescholen meer te laten meespelen op het internationale vlak. VLHORA vraagt een overheidsbeleid om het netwerken van Vlaamse hogescholen met internationale partners te stimuleren. Zodoende kunnen de slaagkansen van de Vlaamse hogescholen in het Europese onderzoeksprogramma Horizon 2020 of Horizon Europe (een fonds van ongeveer 100 miljard euro) verhogen.

4. Kies voor ‘Universities of Applied Sciences and Arts’ als Engelse vertaling voor ‘hogeschool’.

Er is een decretale verankering nodig van de naam *Universities of Applied Sciences (and Arts)* als Engelse vertaling voor hogeschool. Vandaag is die vertaling vastgelegd als *University College*. Vlaanderen voegt zich best naar een internationaal ingeburgerde vertaling. Om internationaal erkend te worden waarvoor je staat, moet je de juiste (h)erkende naam dragen. Die internationaal erkende benaming is ook nodig om vlotter toegang te krijgen tot internationale subsidiekanalen. Er is geen reden om niet naar de internationale naam *Universities of Applied Sciences (and Arts)* over te stappen.

5. Vlaanderen en Brussel op de kaart zetten als studiebestemming en kennisregio.

De focus moet liggen op het versterken van de internationale zichtbaarheid en marketing van het hoger onderwijs, cross-sectorale netwerking en academische diplomatie. Het Vlaams hoger onderwijs moet meer steun krijgen om actief deel te nemen aan internationale rekruteringsbeurzen en netwerkactiviteiten, zoals bijvoorbeeld een buitenlands staatsbezoek of een handelsmissie en internationale onderwijsbeurzen.

6. Aantrekken van internationale studenten en verankeren van internationale alumni.

We moeten bouwen aan een vriendelijk welkomstbeleid. Aantrekkelijkheid begint tenslotte bij een vriendelijk en sympathiek onthaal. Vlaanderen moet zoveel mogelijk waardevol talent ontwikkelen en aanhouden. Er is een duidelijk regelgevend kader nodig voor anderstalige, eenjarige voortgezette opleidingen. De vraag is vooral hoe we internationale alumni kunnen inspireren om in Vlaanderen een carrière uit te bouwen. Er is dus onderzoek nodig naar en ondersteunende maatregelen voor het verankeren van internationale alumni.

7. Hogescholen zelf laten beslissen over het Nederlandstalige equivalent voor anderstalige opleidingen.

Het aanbieden van een Nederlandstalig equivalent van een anderstalige opleiding mag niet langer decretaal worden verplicht. Die keuze moet behoren tot de autonomie van de hogeschool zelf, zoals ook de Vlaamse Onderwijsraad voorstelt.

8. Wegwerken van concurrentie nadeel in het aantrekken van buitenlandse studenten.

De huidige kwantitatieve regelgeving beschouwt een (initiële) bacheloropleiding anderstalig van zodra 18,33% van de opleidingsonderdelen ervan anderstalig is, wat overdreven is. De 18,33%-norm voor bacheloropleidingen is bovendien niet logisch. In het secundair onderwijs mag immers (proxy)ruim 30% van het lessenpakket in een andere taal dan het Nederlands gegeven worden (moderne vreemde talen + 20% lessen in andere instructietaal) volgens de *Content & Language Integrated Learning-programma's* (CLIL). De huidige taalregeling voor bacheloropleidingen is dus strenger dan die voor het secundair onderwijs. Voor masteropleidingen geldt de norm van 50%. Een gelijkschakeling van de norm voor heel het hoger onderwijs op 50% is dan ook noodzakelijk.

Ook de maximumgrens van 6% anderstalige opleidingen moet opgetrokken worden naar 35%, in lijn met de masteropleidingen.

9. Geen concurrentienadeel meer bij het aantrekken van buitenlandse docenten en lectoren.

Het is nodig om de huidige taalregelgeving voor buitenlandse docenten en lectoren aan te passen zodat Vlaanderen net zo makkelijk buitenlands toptalent en experts kan aantrekken als de andere, niet-Engelssprekende, landen binnen Europa. Dat kan eenvoudig door de bestaande resultaatsverbintenis (taalniveau Nederlands B2 na 5 jaar) om te zetten in een inspanningsverbintenis.

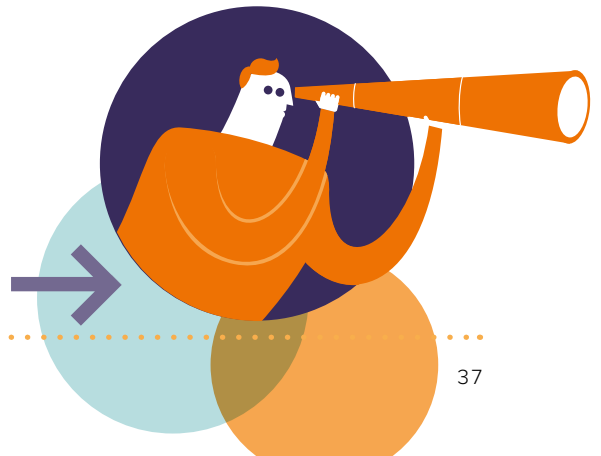
10. Bouw een volwaardige Vlaamse organisatie uit voor de internationalisering van het onderwijs.

De VLUHR-i/Flanders Knowledge Area-werking rond internationalisering moet voortschrijdend worden uitgebouwd tot een volwaardige *'Vlaamse organisatie voor internationalisering in onderwijs'*. Model hiervoor staan organisaties als DAAD in Duitsland en Nuffic in Nederland. Deze voortgaande uitbouw moet expliciet en financieel ondersteund worden.

De opdracht van een *'Vlaamse organisatie voor internationalisering in onderwijs'* zal er vooreerst uit bestaan Vlaanderen en Brussel als studiebestemming en kennisregio (Flanders Knowledge Area) te promoten. Ze moet tevens de inkomende en uitgaande studenten, stafmobiliteit en het efficiënt beheer van beurzenprogramma's stimuleren. Een derde opdrachtstuk bestaat eruit om het internationaliseringsgedrag van hogescholen en universiteiten verder te professionaliseren. Denk ondermeer aan de onderlinge kennisdeling rond diverse thema's van internationalisering.

Deze professionalisering vergt ook een financiële ondersteuning voor de organisatie van een aanbod voor staf en docenten en voor ondersteuning van onderzoek en kennisontwikkeling rond internationalisering.

De uitbouw van een *'Vlaamse organisatie voor internationalisering in onderwijs'* zal de versnippering van organisaties en overlegstructuren beperken en de internationale slagkracht van het Vlaams hoger onderwijs doen toenemen.

5. Een correcte en doelmatige financiering.

A. Problematiek

Gemiddeld spenderen OESO-landen 1,6% van hun Bruto Binnenlands Product (BBP) aan het hoger onderwijs, overheidsfinanciering en privéinleg samen met flankerende maatregelen zoals studentenvoorzieningen, kinderbijslag, studiebeurzen, ... In 2016 investeerde Vlaanderen slechts 1,3 % van het Vlaamse Regionale Product (BRP) in zijn hoger onderwijs. Dat is ruim onder dat gemiddelde: de 0,3%-punt BRP verschil betekent zo maar liefst 746 miljoen euro minder.

Als samenleving willen we graag de toekomst omarmen, maar als het aankomt om er middelen in te investeren scoren we ondermaats. De nummer 1 in de talent-competitiviteitsindex (GTCI), Zwitserland, investeert jaarlijks 2.000 USD méér in elke student hoger onderwijs dan Vlaanderen. In vergelijking met deze top waar we ons graag aan spiegelen, is het hoger onderwijs in Vlaanderen dus ruim ondergefinancierd.

B. Hindernissen

Waar ligt het probleem van de financiering gebonden? Een eerste knoop heeft te maken met de besparingen in het recente verleden: sinds 2011 wordt er jaarlijks lineair bespaard op de effectieve werkingsmiddelen van de hogescholen. Voor 2018 bedraagt de impact daarvan op de financieringsenveloppe voor de hogescholen zo'n 38 miljoen euro (het niet voorzien van de 'kliks' nog niet meegerekend). Daarbovenop moeten we nog de besparingen op de Brusselnorm en STUVO-middelen en de invloed van de patronale bijdragen er bijtellen.

Een tweede knoop heeft te maken met wie de kosten draagt. Van de middelen voor de hogescholen zijn 80% afkomstig van de overheid. Minder dan 10% wordt betaald door de student zelf. In andere landen ligt de persoonlijke bijdrage van de student op een hoger peil.

De derde knoop (en de hoofdreden) is echter van systemische aard en heeft te maken met onvolkomenheden in het financieringsmechanisme. Dat financieringsmechanisme werkt met een gesloten enveloppe. De inhoud van die enveloppe evolueert traag en volgt niet volledig de evolutie van het aantal studenten. Vanaf een toename van het aantal studenten met 2% kunnen de werkingsmiddelen met maximaal 2% stijgen, ongeacht de feitelijke grootte van die toename. De Vlaamse Regering beslist hier in functie van de budgettaire ruimte.

Bovendien wordt de verdeling van de financiële middelen over de hogescholen rechtstreeks gelinkt aan het relatief marktaandeel van de hogeschool, wat voor een pervers effect zorgt. Wanneer het aantal studenten minder stijgt dan elders, en de hogeschool dus aan relatief marktaandeel inboet, krijgt de hogeschool minder financiële middelen, ondanks het feit dat de school de facto meer studenten telt en de vaste kosten navenant stijgen. Eenmaal het marktaandeel kwijtgespeeld, komt een hogeschool makkelijk in een neerwaartse financieringsspiraal terecht.

Vermits het relatieve marktaandeel uiteindelijk bepaalt hoeveel geld een hogeschool zal ontvangen van de Vlaamse overheid, doen hogescholen er dan ook alles aan om studenten te winnen. Elke hogeschool heeft een

uit de kluiten gewassen marketing- en communicatieafdeling en schakelen marketing- en communicatiestrategieën in om studenten te overtuigen zich aan een hogeschool te binden. Dit alles slurpt heel veel middelen op.

C. Doelstellingen

- Met 1.500 euro extra per student, de financiering van het hoger onderwijs op het niveau brengen dat de internationale vergelijking kan doorstaan;
- waardoor de hogescholen ook de nieuwe maatschappelijke uitdagingen kunnen aangaan;
- de perverse effecten in het financieringsmechanisme vermijden;
- het studiesucces van de studenten verhogen.

D. Concrete voorstellen

1. Creëer ademruimte en vermijd perverse effecten.

De hogescholen vragen een adequate, gewaarborgde én stabiele enveloppefinanciering die voldoende hoog is om kwaliteit te kunnen blijven garanderen. Een verhoging van de onderwijsmiddelen met 50 miljoen euro moet elke hogeschool een realistische basis geven voor financiële stabiliteit. Die 50 miljoen euro is pro rata te verdelen op basis van de huidige verhoudingen binnen de onderwijsmiddelen voor de professionele opleidingen en de kunsten.

2. Verhogen van de weging van studiepunten in bedrijfs- en technologisch georiënteerde opleidingen.

De hogescholen vragen een herdefiniëring van de onderwijsbelastingseenheden in het financieringsmechanisme. Vandaag weegt een student verpleegkunde 1,6 punten. Een student marketing weegt slechts 1 punt. Voor een student verpleegkunde ontvangt een hogeschool 1,6 keer het financieringsbedrag dan voor een student marketing. En studenten in een STEM-opleiding worden gewogen aan een financieringsfactor van 1,2 punten. Voor de opleidingen in het studiegebied van de handelswetenschappen & bedrijfskunde en industriële wetenschappen & technologie vragen de hogescholen een herwaardering van de financieringsfactor tot een gewicht van 1,4 punten. De hoogte van deze factoren stemt immers niet meer overeen met wat er voor de betreffende opleidingen nodig is.

Bovendien mag het herwaarderen van de opleidingen geen effecten hebben op de bestaande verhoudingen of ten koste gaan van andere opleidingen. Een financiële injectie van 60 miljoen euro moet ervoor zorgen dat geen enkele hogeschool verliest bij deze operatie.

3. Optrekken van de investeringssubsidies.

Jaarlijks investeren de hogescholen ongeveer 100 miljoen euro in materiële en immateriële vaste activa. De overheid draagt hierin bij met 23 miljoen euro. De rest betalen de hogescholen zelf met eigen en vreemde middelen.

De hogescholen willen het bestaande patrimonium in stand houden. Maar bovenal willen ze investeren in het onderwijs van morgen met een toenemende digitalisering en innoverende klasvormen. Daarom vragen ze ook

meer duurzame middelen. De investeringssubsidies voor de hogescholen moeten minstens verdubbelen, met 25 miljoen euro. Zo wordt de investeringslast 50/50 verdeeld tussen de overheid en de hogescholen.

4. Concretiseren van meer ambitie om te internationaliseren.

De hogescholen vragen extra internationaliseringsmiddelen. In de financiering dient in de variabele onderwijsdelen 15 miljoen euro toegevoegd te worden. De vraag om de ambitie met betrekking tot internationalisering te verdubbelen, staat concreet voor ongeveer 100 euro per student meer.

De verdeling van deze middelen in de enveloppefinanciering dient te gebeuren op basis van een weging, resultaatgedreven, waarbij buitenlandse en uitgaande studenten zwaarder wegen. Studiepunten van internationale studenten zouden met een waarderingfactor 1,5 moeten gewogen worden. De factoren die voor die weging worden meegerekend, zijn nog te concipiëren (taal, aantal buitenlandse studenten, aantal uitgaande studenten, ...). Ook het aantal studenten met een buitenlands diploma secundair onderwijs zou de weging mee kunnen bepalen.

5. Regierol voor hogescholen in levenslang leren.

De hogescholen willen graag een regierol opnemen in een levenslang lerende samenleving. Bijscholen, verdiepen, heroriëntering, slimme onderwijstechnologie, partnerschappen met het werkveld en providers, opleiding op maat en in het moment, ... Dat alles vraagt mensen en middelen. Om de rol van spilfiguur op te kunnen nemen, voorzien de hogescholen minstens 35 miljoen euro nodig te hebben. Verder vragen de hogescholen volgende denk pistes te overwegen:

- De compensatie voor de verlaging van de vaste sokkel van het inschrijvingsgeld voor studenten die zich inschrijven voor een beperkt aantal credits (te definiëren, maximaal aantal studiepunten te bepalen);
- het vergroten van het puntengewicht voor werkstudenten (nu 1,5) en het generieker toekennen van deze extra middelen (geen afzonderlijk traject);
- het voorzien van een diploma-bonus voor *micro-degrees* (te definiëren);
- ruimte voor verhoging inschrijvingsgeld voor vervolgopleidingen (met stimulering van co-financiering door werkveld).

6. Middelen voor het praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek jaarlijks met 10% laten groeien.

Het praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek is een levenslijn voor onze economie en onze toekomstige welvaart. Vanaf 2020 vragen de hogescholen om de PWO-middelen voor alle hogescholen samen bijkomend met 10% per jaar te verhogen. Zo ontstaat een budget van 40 à 50 miljoen euro.

7. Meer middelen voor het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek.

Er dienen binnen het FWO ook voldoende middelen te worden vrijgemaakt om de FWO-mandaten voor 'Onderzoek in de Kunsten' financieren. Een bedrag van 6 miljoen euro laat toe om een twintigtal FWO-mandatarissen te selecteren en aan te stellen voor een periode van vier jaar.

8. Bijzondere salarisschalen.

De Bijzondere Salarisschalen in de kunsten moet worden hervormd, wat een kostenplaatje betekent van 3,7 tot 12 miljoen euro.

Voldoende, deskundige en gemotiveerde leerkrachten voor het kleuteronderwijs, het lager onderwijs en het secundair onderwijs.

De lerarenopleidingen worden versterkt, wat goed is ...

De uitvoering van het decreet over de graduaatsopleidingen en de versterking van de lerarenopleiding werd opgestart. Via een beheersovereenkomst van de Vlaamse Regering met VLHORA wordt gewerkt aan de kwaliteit van de lerarenopleidingen: basiscompetenties voor leerkrachten worden geactualiseerd; onderwijsvakken voor de bachelor secundair en vakdidactiek voor de educatieve master worden vastgelegd en de opgestarte professionalisering rond klasmanagement, diversiteit, grootstedelijke context en taal wordt verdergezet. Daarnaast werd er gestart met professionaliseringstrajecten met betrekking tot praxisonderzoek, diversiteit en taalsensitief les geven. Pilotprojecten gericht op vakinhoudelijke en vakdidactische kennis worden afgerond.

VLHORA heeft de instaptoets lerarenopleidingen georganiseerd en op de resultaten diepgaande analyses toegepast. Deze instaptoets heeft (als voorgehouden spiegel voor de student) een voldoende grote voorspellende waarde met betrekking tot het studierendement, waardoor de instaptoets gevalideerd is. De scores van de instaptoets mediëren tevens de instroomkenmerken, met andere woorden: de instaptoets reduceert de positieve of negatieve effecten van de instroomkenmerken. Een student met 'negatieve' instroomkenmerken die goed scoort op de instaptoets heeft evenveel kans om te slagen als een student die goed scoort op de instaptoets en geen 'negatieve' instroomkenmerken heeft. Het negatieve effect van instroomkenmerken wordt, als men de instaptoets meeneemt, dus verminderd.

Drie CAO's werden afgesloten zodat het onderwijs qua verloning gelijke tred houdt met andere arbeidsmarktactoren. Middelen werden vrijgemaakt om leerkrachtenplatforms op te starten voor vervangende leraren. Beginnende leerkrachten krijgen sneller een tijdelijke aanstelling van doorlopende duur. En scholen krijgen meer middelen om de aanvangsbegeleiding van beginnende leerkrachten te ontwikkelen en aan te bieden. Er worden loopbaanbesprekingen gevoerd over de opdracht van de leraar en de schoolleider.

... maar de Vlaamse hogescholen vinden dat goed geweldig moet worden.

Onderzoek bevestigt het belang van de leraar – meer dan andere factoren – voor de leerresultaten van leerlingen en is duidelijk over de kernkwaliteiten van effectieve leraren en succesvolle onderwijssystemen. Maar het beroep van leraar staat maatschappelijk onder druk. Er is een structureel lerarentekort, maar de kwaliteit van de instroom kan worden gereduceerd en de loopbaan zelf moet aantrekkelijker worden.

Over de noodzakelijke kenmerken van de opleidingen die deze effectieve leraren moeten vormen, is er in de publieke opinie en in het politieke discours minder eenduidigheid. Er moet evenwel verwezen worden naar de kenmerken van lerarenopleidingen in landen die hoog scoren op het vlak van leerlingenprestaties.

Empirische resultaten daarbij zijn onder andere:

- uitgebreide praktijkervaringen als integraal onderdeel van de opleiding, met een voortdurende wisselwerking en verwevenheid tussen theorie en praktijk;
- sterke partnerschappen (professionele leergemeenschappen) tussen (teamleden van) opleidingsinstituten en scholen, verbonden door gemeenschappelijke en gedeelde kennis, visie en overtuigingen.

De lerarenopleidingen aan de hogescholen hebben een ruime ervaring met betrekking tot praktijkleren en 'samen opleiden' en beantwoorden sterk aan bovengenoemde kenmerken. Internationale voorbeelden tonen aan dat sterke studenten overtuigd kunnen worden om te kiezen voor de lerarenopleiding door meer te investeren in een (gedurfd) instroombeleid en een aantrekkelijkere, minder vlakke loopbaan.

Vanuit de overtuiging dat effectieve leraren '*reflective practitioners*' moeten zijn, wil VLHORA samen met betrokken stakeholders een '*white paper*' voorbereiden waarin de toekomstvisie en een strategie zullen uitgewerkt worden voor effectieve lerarenopleidingen en aantrekkelijkere loopbanen.

VLHORA vraagt om in de volgende legislatuur aan de volgende minister van Onderwijs, om een taskforce op te richten met alle betrokken stakeholders om onder coördinatie van een 'onderwijsambassadeur' (geïnspireerd op de 'zorgambassadeur' die vandaag bestaat voor zorgberoepen), de krachtlijnen van bovengenoemde '*white paper*' te concretiseren en te realiseren.

Vlaamse Hogescholenraad
Memorandum 2019 - Goed moet geweldig worden

©2019 VLHORA - Vlaamse Hogescholenraad
Fotomateriaal: dank aan de hogescholen voor het aangeleverde materiaal.
Copyright beelden: Arteveldehogeschool, Howest, Kris Van de Sande

Verantwoordelijke uitgever: Eric Vermeylen
Ravensteingalerij 27/3, B-1000 Brussel
+32 2 211 41 95
info@vlhora.be
www.vlhora.be
www.talentvoormorgen.be

Vormgeving: Erik Desombere
Eindredactie: Gert Fransen

Wettelijk Depot: D/2019/12.784/1

